2 7de jaargang nr. 2 apr-mei-jun 2009

Meander

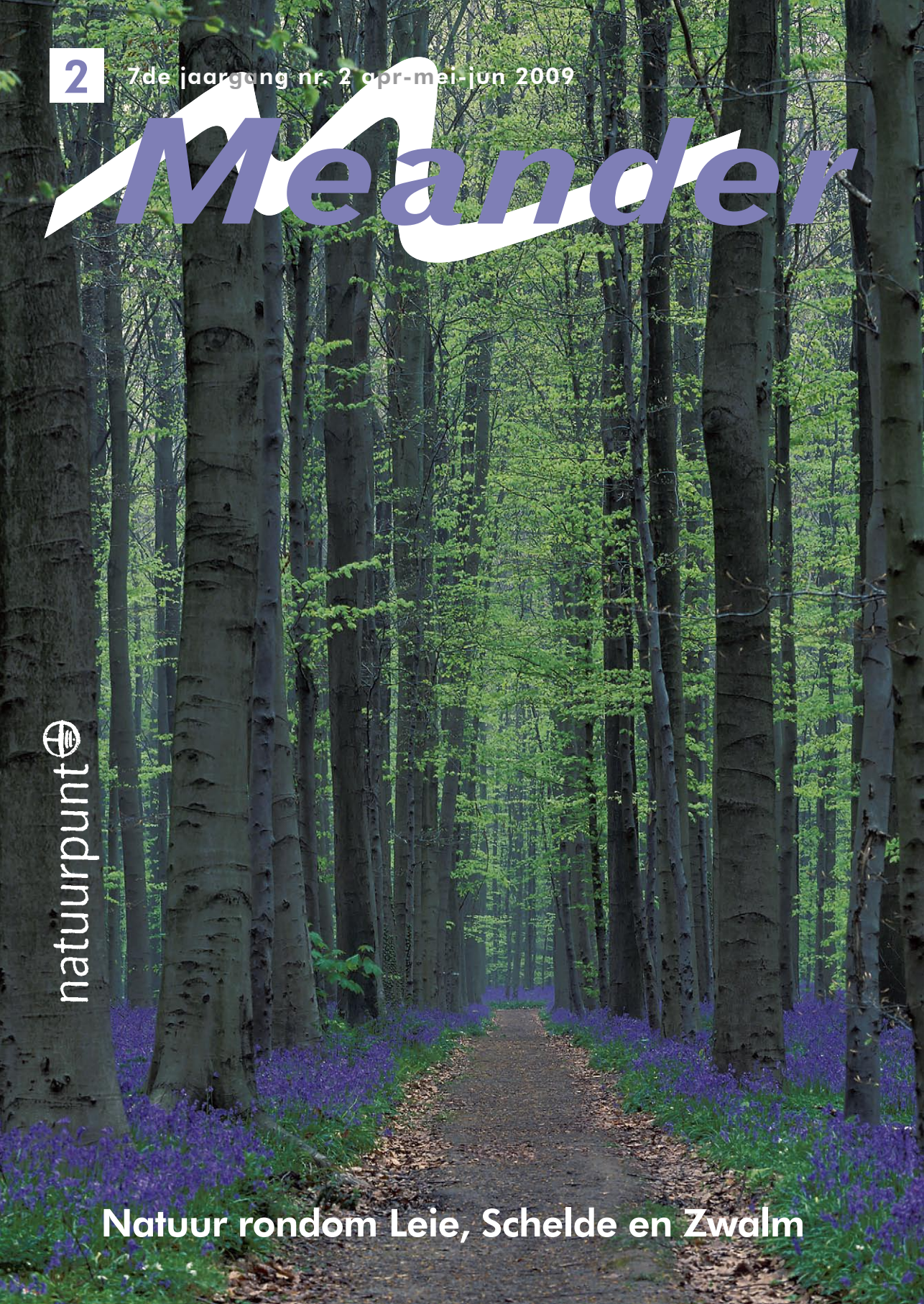

natuurpunt

Natuur rondom Leie, Schelde en Zwalm

3 Beste Natuurvrienden
4 Lenteheraut blaast de aftocht
6 Steenuilen in de Vlaamse Ardennen
8 Zomertijd is processietijd...
11 Braakballen en Pas verschenen
12 Staartmezen met witte kop
13 Dood beest brengt leven...
14 De Mediawatcher
16 Historiek van het Paddenbroek
17 Appartement gezocht
18 Brielmeersen helpt lagere scholen en Correctie
Kalender, uitneembaar katern
20 DE Website Zoogdierenbescherming
21 Uilenpraat
22 31ste Vlaamse Ardennendag
24 Bijzondere vogelwaarnemingen
26 Dagboek van een groenling
27 Nacht van de duisternis in Ronse
28 Vogels voeren en beloeren in Ruien
28 Als de stank om je hoofd is verdwenen...
30 Blauwe kiekendieven
30 Latijn en Grieks
32 Natuur- en Cultuurreis naar Turkije in 2010
32 Erevoorzitter, nu ook ereburger
33 Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
35 Dag van de Aarde in Deinze
35 We delen in de rouw van...

INHOUD

COLOFON

natuurpunt

is een brede beweging waarin duizenden geëngageerde vrijwilligers, in afdelingen en werkgroepen, elk hun verantwoordelijkheid opnemen voor het behoud van de natuur in Vlaanderen. De vereniging wil het beleid en het behoud, de educatie en de studie van de natuur mede vorm geven.
Tel: 015/29.72.20
www.natuurpunt.be

Lidmaatschap
Je wordt lid door 20 euro te storten op rekening 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, of op rekening 390-0621301-71 van Arsène en Yvette Benoot, Gampelaeredreef 67 te 9800 Deinze, tel. 09/386.38.95; arsene.benoot@skynet.be. Zij verzorgen de **ledenadministratie** van alle afdelingen (zie verder) van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* behalve van zwalm.vallei.
Ledenadministratie zwalm.vallei: Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem, tel. 09/360.09.99, b.magherman@skynet.be.

natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*

http://vlaamseardennenplus.be

Contactpersonen
Regio: Vlaamse Ardennen *plus*
•Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
•Peter Breyne 09/384.73.08
peter.breyne@inbo.be
•Website en Flits
dominiek.decleyre@gmail.com
Afdelingen
•*Oudenaarde*
Jean De Lafonteyne 0495/63.25.91
jean.de.lafonteyne@pandora.be
•*Ronse*
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreaux.philippe@skynet.be
•*Schelde-Leie*
Geert De Sutter
de.sutter.geert@telenet.be
•*Scheldevallei*
Peter Breyne
peter.breyne@inbo.be
•*Vlaamse Ardennen*
Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
•*Groot Zingem*
Eddy Van Den Abeele 09/384.43.54
ed.vandenabeele@skynet.be
•*zwalm.vallei*
Vincent Decroock
vincent.decroock@belgacom.net
Kernen
•*Rondom Burreken*
Filip Hebbrecht 055/49.55.63
filip.hebbrecht@pandora.be
•*Werkgroep Bos t'Ename*
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
Werkgroepen
•*Invertebraten (Lampyris)*
Anne Fobert 055/21.01.37
anne.fobert@pandora.be
•*Paddenstoelen*
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@scarlet.be
•*Planten*
Karel De Waele 09/386.45.60
karel.de.waele@skynet.be
•*Vogels*
Paul Vandenbulcke 055/49.60.12
paul@vwg-vlaamseardennenplus.be
•*Zoogdieren*
Paul Van Daele 055/23.92.10
saripaul@skynet.be
Limoniet (natuurstudietijdschrift)
•Geert De Knijf 055/42.16.45
geert.deknijf@inbo.be
Reservaten met projectnummer
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf 30 euro en stort je op rek. nr. 293-0212075-88 van Natuurpunt met vermelding van het projectnummer:
•Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699
•*Bois Joly* 6625
Patrick Alexander
patrick.alexander@scarlet.be
•*Bos t'Ename-Volkegembos* 6121
Guido Tack 0474/90.02.30
guido.tack1@telenet.be
•*Bovenlopen Zwalm* 6142
Heidi Demolder 055/42.16.45
heidi.demolder@inbo.be
•*Burreken* 6602
Dirk Van Den Berghe
dirkvandenberghe.z@skynet.be
•*Dikkelvenne*
Jacques Vanheuverswyn 09/324.09.42
jacques.vanheuverswyn@pandora.be
•*Feelbos-Kalkoven* 6185
Lucien Vanden Daele 055/38.70.54
•*Grootmeers* 6650
André Vandecapelle 0498/45.93.42
andre.vandecapelle@skynet.be
•*Heurnemeersen* 6063
Gerard Mornie
gerard.mornie@pandora.be
•*Kordaelbos* 6605
Lieven Kinds 09/383.71.39
lieven.kinds@scarlet.be
•*Langemeersen* 6076
Alexander Van Braeckel 0473/854562
alexander.tine@telenet.be
•*Leiemeersen van Astene en Bachte 6109*
Koen Houthoofd 09/328.11.08
koen.houthoofd@ugent.be
•*Maarkebeekvallei* 6670
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•*Middenloop Zwalm* 6160
Ward Verhaeghe 0476/60.02.15
wardverhaeghe@yahoo.com
•*Munkbosbeekvallei* 6151
Laurent Flostroy 0498/67.71.09
laurent.flostroy@pandora.be
•*Nukerkebos-Bosheide* 6641
Guy Cammaert
karien.maes@pandora.be
•*Paddenbroek*
Thijs Lietaer 0473/58.17.14
thijs.lietaer@telenet.be
•*Parkbos-Uilenbroek* 6136
Herman Haustraete 09/360.72.11
herman_haustraete@hotmail.com
•*Perlinkbeekvallei* 6204
Gert Govaerts 09/30024.50.51
gert.govaerts@telenet.be
•*Pyreneeën-Tombele* 6667
Philippe Moreaux 0476/49.24.61
moreaux.philippe@skynet.be
•*Rooigembeekvallei* 6669
Gunther Groenez 0486/16.74.30
gunther.groenez@pandora.be
•*Vuilbroek* 6126
Eddy Saveyn 09/380.03.00
eddy.saveyn@scarlet.be
•*Wijmier* 6141
Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•*Zeverenbeekvallei* 6082
Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik@scarlet.be

Meander
is het driemaandelijks regionale tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*. Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van 7,5 euro aan onze ledenadministratie.
Redactie
•Jo Buysse 09/385.52.89
jozef.buysse@scarlet.be
•Johan Cosijn 055/30.98.10
johan.cosijn@telenet.be
•Norbert Desmet 0494/65.33.91
desmetnorbert@hotmail.com
•Rik Desmet 09/386.46.63
desmet.rik@scarlet.be
•Philip Vergeylen 09/361.26.80
philip.vergeylen@scarlet.be
Kalenderverantwoordelijke
Filip Keirse 055/38.78.83
filip.keirse@skynet.be
Werkten ook mee aan dit nr:
Arsène Benoot, Wim Bracke, Peter Breyne, Dirk Criel, Gilbert De Ghesquière, Emiel De Jaeger, Karel De Waele, Marc Espeel, Theo Helsloot, Paul Haustraete, Bart Heirweg, Thijs Lietaer, Luc Menschaert, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Paul Vandenbulcke, Jacques Vanheuverswyn, Robin Vanheuverswyn, Patrick Verheye, Hugo Verschelden, Eddy Vervynck, André Wandels.
Kaftfoto: dreef met Wilde hyacint door Philip Vergeylen.
Achtergrondfoto's: p. 4-5: Boerenzwaluw; p. 24-25: Zwarte specht, beide door Gerard Mornie.
Lay-out: Jo Buysse
Oplage: 2300
Druk: Drukkerij 'Druk in de Weer', Gent. Papier: Cyclusprint 90 g 100 % kringloop. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Teksten voor de Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september.

Beste natuurvrienden

Peter Breyne

Na een behoorlijk normale winter zit de lente er terug aan te komen en wagen we ons weer meer buiten. Dit is ook te merken aan de activiteitenkalender van Vlaamse Ardennen *plus*. Meerdere activiteiten zullen de komende maanden plaatsvinden en er worden verschillende cursussen georganiseerd. Vooral de nakende Vlaamse Ardennendag verdient onze aandacht. Duid alvast 19 april aan in je agenda en bekijk eens of je niet een handje kunt toesteken, alle hulp is welkom. Alle andere activiteiten en extra info kan je terug vinden op onze website, via de regioflits of in Meander. Het belooft alweer boeiend en interessant te worden. Vooral de regioflits blijkt een handige tool te zijn om kort op de bal te spelen. Als je er nog niet op geabonneerd bent, stuur dan een mailtje naar Dominiek Decleyre (dominiek.decleyre@gmail.com) die zich trouwens sinds kort de ronkende titel van communicatieverantwoordelijke mag opspelden.
Maar sta me nu toe eventjes dieper in te gaan op twee puntjes.

Over tijdschriften en teksten

Afgelopen maanden was er wat beroering en discussie omtrent ons algemeen tijdschrift Meander en het meer gespecialiseerde Limoniet: zijn ze wel nodig? Is het allemaal niet te duur en te veel? Kunnen we ze niet samen voegen? Kan het niet enkel digitaal? Wat is de meerwaarde vergeleken met Natuur.blad? Op het jongste bestuursoverleg in januari waren we het er allemaal over eens dat beide tijdschriftjes moeten blijven bestaan. Meander is het perfecte bindmiddel tussen de verschillende afdelingen, kernen en werkgroepen die actief zijn in de regio. Natuur.blad geeft algemene informatie omtrent de nationale werking, Meander rapporteert over wat er gebeurt, wat er te zien is en wat er te beleven valt in onze regio. Meander is trouwens één van de betere lokale NP tijdschriften zo blijkt. We mogen er dus best fier op zijn. Limoniet anderzijds, zorgt voor de wetenschappelijke meerwaarde die velen onder ons zochten en waarbij mensen zich afvroegen waar ze naar toe moesten met hun data, waarnemingen en interpretaties ervan. Veelal is Natuur.focus daarbij te hoog gegrepen en vormt Limoniet een mooi alternatief. Limoniet, ook al is het nog jong, heeft trouwens reeds voldoende abonnees om zelfbedruipend te zijn, dus financieel stellen er zich geen problemen. Tot op heden zijn de reacties op Limoniet erg positief. Als we allen samenwerken, kunnen we het niveau zeker op peil houden.

Het mag dus duidelijk zijn: het bestuur van Vlaamse Ardennen *plus* is expliciet voorstander om beide tijdschriften te behouden en steunt ze onvoorwaardelijk, zowel inhoudelijk als financieel indien nodig. Maar ook jouw mening als lid daaromtrent is belangrijk. Daarom de oproep om eventuele opmerkingen en suggesties door te seinen naar het bestuur van Vlaamse Ardennen *plus* zodat er een evaluatie kan gemaakt worden van hoe leden daar tegenaan kijken (zie contactpersonen in colofon). Jullie visie is belangrijk en interesseert ons! Zo zullen we in staat zijn om Meander en Limoniet nog te verbeteren en kunnen we tegemoet komen aan jullie eisen.

Voel je ook niet te beroerd om eens een eigen bijdrage in te leveren. We kijken reikhalzend uit naar artikels en teksten geschreven door onze leden en lezers. Over een bijzondere waarneming, over hoe jij aan natuurbeleving doet, over dagdagelijkse ervaringen in je tuin of omgeving,… Stuur maar door.

Over euro's en andere cijfertjes

Het is algemeen geweten dat Vlaamse Ardennen *plus* het financieel niet breed heeft. Mag ik nog eens oproepen om tegemoet te komen aan de oproep van Jacques Vanheuverswyn om 40 EUR te storten voor een reservatenwerking in het kader van het 40-jarig bestaan, of om een algemene gift te doen. Zo kunnen we onze reservaten optimaal beheren.

Maar er zijn ook andere leuke cijfers: Natuurpunt regio Vlaamse Ardennen *plus* stevent af op een ledenbestand van 2000 leden! Dit is niet niks. Weinig afdelingen en regio's doen beter. Spoor iedereen die je kent en die nog geen lid is aan om zich lid te maken, numero 2000 zullen we in de bloemetjes zetten! En wie weet, ons kennende, bouwen we wel een feestje…

Meer leden betekent echter meer taken en meer werk. Jammer genoeg blijven we wat ter plaatse trappelen wat betreft vrijwilligers die zich willen engageren in het bestuur, de lokale afdelingen, kernen en werkgroepen. Hier kunnen de cijfertjes nog omhoog. Als je nog wat vrije tijd hebt en je wil meewerken, laat het ons gerust weten.

Een boeiend natuurbelevingsjaar toegewenst!

Voorbeeld

Lenteheraut blaast de aftocht

Luc Menschaert

Op 1 april gaat bij de vogelliefhebber een lichtje branden dat niets met verzendertjesdag te maken heeft. Want rond die datum druppelen de eerste Boerenzwaluwen, dit jaar vogel van het jaar, West-Europa binnen. De lente kan nu echt beginnen. De zwaluwen komen terug van vakantie in Afrika. Daar hebben ze vijf maanden lang lekker kunnen keren en draaien over de savanne en haar bewoners: leeuwen, olifanten, zebra's en ander groot wild. Als die vogels konden vertellen! Eenmaal terug in hun broedgebied is het uit met de pret. Nu staan er vijf maanden van hard werken op het programma. Wat begin september, als alles meezit, zal resulteren in twee nesten uitgevlogen jongen. De oudjes hebben voor het vullen van die acht à tien vogelbekjes nog maar eens honderden kilometers afgelegd.

Cultuurvolger

In de tropen gaat hij vrijelijk zijn gangetje, maar in Europa heeft de Boerenzwaluw de mensen nodig. Hij is hier een pure cultuurvolger. Met een welomschreven voorkeur. Hier en daar huist wel een koppeltje in een garage of een hangar, soms al eens onder een brug, maar de overgrote meerderheid van de zwaluwen, tot 95 %, opteert voor de boer en de woongelegenheid die deze verschaft in schuren en stallen. Het zwaluwpaar metselt zijn moddernest altijd binnen in een gebouw, waar het vaak ondersteund door een balk tegen de wand hangt. Met zijn lange, spitse vleugels jaagt de Boerenzwaluw langs bomenrijen en boven grasland met weidend vee op vliegende insecten. Hij vliegt dichter bij de bodem en jaagt op grotere insecten dan de Huiszwaluw en de Gierzwaluw, die in de hogere luchtlagen de mini-insecten, het zogenaamde luchtplankton, naar binnen werken. Als alle zwaluwen zoeken ook Boerenzwaluwen bij winderig en regenachtig weer de buurt van open water op. Daar zijn dan de meeste insecten te vinden.

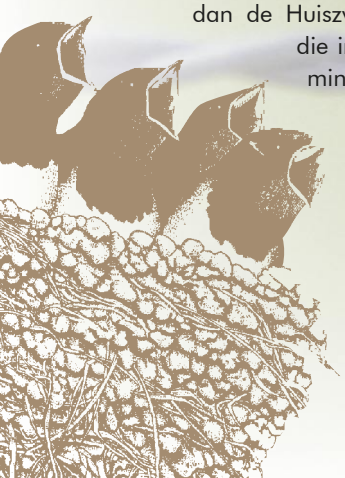

In een ver verleden moet de Boerenzwaluw heel wat schaarser zijn geweest. Wellicht kwam hij alleen voor in grassteppen waar grazende hoefdieren door insectenwolken werden begeleid, en waarin tegelijk grotten of rotsen nestelmogelijkheid boden. De combinatie van die twee factoren was in Europa alleen lokaal te vinden. Toen de mens, nu al vele tientallen eeuwen geleden, de landbouw en de veeteelt ontdekte en voor een sedentair bestaan koos, betekende dat voor de Boerenzwaluw een open kans en finaal een definitieve ommekeer. De associatie van die zwaluwen met de mens heeft in elk geval geleid tot een enorme uitbreiding van het areaal van de soort. Zo werd de Boerenzwaluw wat hij nu nog altijd is: een van de meest karakteristieke zomervogels van het platteland.

In crisis

Maar wel een die fors op de retour is. Dat zwaluwen zo afhankelijk zijn van boerenstallen om er te nestelen dreigt ze nu zuur op te breken. Want in de landbouw heeft zich een ware revolutie voltrokken. Met de keuterboerderijen zijn een aantal faciliteiten verdwenen die het leven voor de Boerenzwaluw gemakkelijk maakten. Zoals de open mestvaalt. Uitgevlogen jonge zwaluwen konden er zonder moeite vliegen buitmaken. Bovendien was het de gewoonte de staldeur of een raam te laten openstaan, de zwaluwen konden vrij in en uit, en op het niet geplaveide erf lag er bij regenplassen modder te over voor de fabricatie van de nesten. In de moderne familiale melkveebedrijven komt de Boerenzwaluw heel wat minder aan zijn trekken. Alles hangt natuurlijk af van

Jongen van Boerenzwaluw *foto: Gerard Mornie*

de functie van de stal. In stallen waar bijvoorbeeld kalveren worden vetgemest krijgen zwaluwen nog altijd vrij spel, maar waar de koeien langskomen bij de melkrobot wil de boer geen zwaluwen zien. Uiteraard, want de eisen op het vlak van hygiëne, zowel vanuit de consument als van de overheid, worden alsmaar strenger, en maken deel uit van een onomkeerbaar proces. Industriële veeteeltbedrijven dan weer zijn ofwel potdicht afgesloten of hebben wegens hun functionele bouwtrant zo goed als geen donkere plekjes meer over waar Boerenzwaluwen met hun moddernesten nog terecht kunnen. Kortom, de crisis in zwaluwland is structureel. Maar het verhaal is nog niet uit. Afgezien van de verstedelijking blijft het agrarisch karakter van het Vlaamse platteland wel behouden, maar het gewijzigde grondgebruik speelt de Boerenzwaluw niet in de kaart. Boven maïsakkers hebben zwaluwen nu eenmaal niets te zoeken. Het voedselaanbod aan insecten is bovendien door het gebruik van pesticiden sterk afgenomen.

Er is ook het aspect van de Boerenzwaluw als Afrikareiziger. Voor elke vogel apart is die reis altijd al een hachelijke onderneming geweest. Sinds een paar decennia brengt de woestijnvorming aan de zuidrand van de Sahara Afrikareizigers als de Boerenzwaluwen al maar meer in de problemen. Massale sterfte in de overwinteringsgebieden door extreme droogte treedt ook nu al op en zal zich later in de eeuw wellicht nog uitdrukkelijker manifesteren. De lichamelijke conditie waarin de zwaluwen uit Afrika terugkeren beïnvloedt de legselgrootte en de sterfte van de jongen in Europa. Dat in Afrikaanse landen waar honger heerst al eens, onder meer in de immens grote slaapplaatsen, Boerenzwaluwen voor de pot worden gevangen kan men nog door de vingers zien. Maar wat niet door de beugel kan is dat in de landen rond de Middellandse zee vogels gedurende de lentetrek, waaronder Boerenzwaluwen, nog altijd voor het plezier uit de lucht worden geschoten. In alle miserie toch één pluspuntje. Huismussen nemen als ze de kans krijgen enthousiast de nesten van Boerenzwaluwen in beslag en werken in één moeite ook maar de eieren of jongen uit de nesten. Wel, de stand van de mussen is op veel plaatsen in die mate afgenomen dat ze voor de zwaluwen geen bedreiging meer vormen.

De huidige situatie van de Boerenzwaluw, een heel fraai vogeltje, ziet er helaas niet zo fraai uit. De cijfers liegen er niet om. Van een geschatte 100 à 200.000 broedparen in het Vlaamse gewest in de jaren '70 is de Boerenzwaluw diep weggezakt naar 20 à 30.000 broedparen nu. Diezelfde tendens, maar niet overal even uitgesproken, wordt ook in de buurlanden waargenomen. Polen daarentegen telt nog altijd 2 miljoen broedparen, Bulgarije meer dan anderhalf miljoen. De intensieve landbouw staat in

Boerenzwaluw *foto: Marc Espeel*

die landen nog in de startblokken, of is er pas uit weggeschoten.

Premies

Verhaaltjes schrijven over Boerenzwaluwen is één ding, zich voor het welzijn van die beestjes inspannen een ander. Dat de toekomst van de Boerenzwaluw er heel somber uitziet, valt niet te ontkennen. Gelukkig weekt die vaststelling bij nogal wat mensen het besef los dat ze wat concreets voor de zwaluwen moeten doen. Zo worden nu dank zij de inzet van natuurliefhebbers in een aantal gemeenten in Vlaanderen premies uitbetaald per geslaagd zwaluwbroedsel. In Zomergem bijvoorbeeld krijgt de bewoner van het pand, al dan niet landbouwer, per jaar 25 EUR voor het instandhouden van één nest of een kleine kolonie van 2 nesten (Boerenzwaluwen, Huiszwaluwen of Gierzwaluwen), 37,5 EUR voor een kolonie van 3 tot 5 nesten en 50 EUR voor een kolonie van 6 of meer nesten. Voor het verkrijgen van de premie geldt een aantal beperkende voorwaarden, waaronder het verbod om 'chemische insectenbestrijders te gebruiken op de muren of het plafond van het gebouw waar de nesten hangen'.

In onze regio zet Franklin De Groote uit Baaigem zich

in om een gelijkaardige premieregeling te bekomen voor de inwoners van de gemeente Gavere. Het punt is op de agenda van de gemeenteraad gezet, maar de schepen van milieu wil het eerst voorleggen aan de milieu- en natuurraad.
Sinds 1997 ringt Franklin trouwens met wisselend succes jonge Boerenzwaluwen in het nest in een landbouwgebied gelegen tussen Gavere en Merelbeke.

Zes boerderijen werden van 1997 tot 2008 onafgebroken door Boerenzwaluwen bewoond. Het aantal nesten (eerste en tweede broedsels samen) bedroeg 170 voor de periode van 1997 tot 2002 en 173 voor de periode van 2003 tot 2008. Als er al achteruitgang is geweest, dan lijkt die inmiddels gestopt. Toch geeft de boerin met de grootste kolonie (15 nesten in 2000) aan dat er 'vroeger' veel meer zwaluwen in de stallen zaten. In 4 boerderijen staat er melkvee in de stal, in 1 zijn er geen dieren en in 1 werd met dieren gestopt in 2006, waarna de zwaluwen (2 à 3 broedparen) de stallingen voorlopig trouw zijn gebleven. De rest van de nestjongen (een goede 100 nesten) werd op diverse plaatsen en gedurende een beperkt aantal jaren geringd. Frappant is wel dat een twintigtal broedplaatsen in de loop van de periode van 12 jaar is verlaten. Om uiteenlopende oorzaken: ratten in de stallen, gewoon weggebleven, in een aantal gevallen ook nadat het familiaal bedrijf zijn activiteiten had gestaakt. Wat jammer is, want net bij die boeren zaten de zwaluwen veilig.

Beste lezer van Meander

Op het ogenblik dat dit tijdschrift naar de drukkerij gaat moeten we vaststellen dat het lidgeld voor 2009 door nogal wat mensen nog niet werd betaald. We hebben jullie steun nochtans hard nodig. Die steun geef je ons en de natuur door liefst vandaag nog 20 EUR te storten op rek. nr. 390-0621301-71 van Arsène en Yvette Benoot, Gampelaeredreef 67, 9800 Deinze of op rek nr. 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding 'lidmaatschap 2009'. En waarom voor het lidgeld ook niet een permanente opdracht aan je bank geven? Zo kan je de hernieuwing alvast nooit meer vergeten.

Met dank bij voorbaat!

Steenuilen in de Vlaamse Ardennen

Paul Haustraete

Op blz. 32 van de vorige Meander kon u het eerste deel lezen van dit artikel. Hieronder vindt u het vervolg met de voorstelling van het eigenlijke steenuilenproject.

6. Steenuilenproject RLVA

6.1 Inleiding

De Steenuil werd in 2008 door vogelminnend Vlaanderen tot 'vogel van het jaar' verkozen, een ideale gelegenheid om van start te gaan met het **steenuilenproject**, een samenwerkingsverband tussen Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, Natuurpuntafdelingen Vlaamse Ardennen *plus*, Boven-Dender en Herzele, Wildbeheereenheden en de Landbouwersorganisaties (Boerenbond, Vlaams Agrarisch Centrum en Algemeen Boerensyndicaat). Op 1 juli 2008 werd een eerste 'stichtende' vergadering gehouden bij Dries Van Nieuwenhuyze, medeauteur van het standaardwerk The Little Owl, 2008. Op deze eerste vergadering werd afgesproken om een LEADER-project in te dienen met als toepasselijke naam 'De Steenuil in de Vlaamse Ardennen' (meer informatie aangaande LEADER vind je op www.leadervlaamseardennen.be). Ondertussen is het project goedgekeurd zodat we er effectief mee kunnen starten (ondermeer zoeken naar vrijwilligers).

6.2 Werkwijze

• Reeds 15 jaar kunnen alle inwoners van het werkingsgebied van het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen hagen, struiken en/of hoogstammige (fruit)bomen aankopen via de jaarlijkse boomplantactie (subsidies kunnen gegeven worden via de gemeente en/of de Nationale Boomgaardenstichting. Voor meer info wendt u tot paul.haustraete@rlva.be of neem contact op met de gemeentelijke milieudienst).

• In cultuurhistorische en/of landschappelijk waardevolle agrarische gebieden kunnen de inwoners beroep doen op de subsidies van het Agentschap Ruimtelijke Ordening, Onroerend Erfgoed (meer info bekom je bij anne.hollevoet@rlva.be).

• Inwoners kunnen contact leggen met RLVA om een

gratis steenuilnestbak op te hangen in een weide, boomgaard, oude hoeve en mogelijk zelfs in een grote tuin. Na een plaatsbezoek wordt de beslissing genomen of er al dan niet een bak kan gehangen worden.

• De nestbakken worden gefabriceerd door:

1) BUSO Zottegem-Velzeke (Buitengewoon Secundair Onderwijs), (200 ex.).

2) Breek De Stilte (secretariaat Driehoek 39, 2940 Stabroek, tel.: 03/665.35.17) (200 ex.); deze vzw houdt zich reeds meer dan 10 jaar bezig met de opvang van autistische mensen. Peter van deze vzw is streekgenoot Marijn De Valk.

• De plaatsing van de bakken in Zottegem gebeurt ism de leerlingen van het BUSO! In de andere gemeenten staan de arbeiders van de vzw LAVA 'Landschapsbeheer Vlaamse Ardennen' en/of vrijwilligers garant voor de plaatsing. Mogelijk worden ook nog enkele andere beschutte werkplaatsen bereid gevonden om de bakken onder begeleiding te plaatsen.

• Elk jaar worden de nestbakken gecontroleerd door vrijwilligers die gezocht worden bij de natuurpuntafdelingen, wildbeheereenheden, landbouwers, geïnteresseerden en medewerkers RLVA.

• De gemeentelijke verantwoordelijken (telkens één persoon) worden gezocht bij de 'Vogelwerkgroepen' van de verschillende Natuurpuntafdelingen, landbouwers en evenzeer bij geïnteresseerde burgers. De resultaten die zij bekomen van de vrijwilligers, worden bij RLVA ingezameld en geëvalueerd.

• Eigenaars/pachters van een perceel land waar een steenuilennestkast gehangen wordt, ontvangen een gratis steenuilgadget, een in keramiek vervaardigde steenuil die bevestigd wordt aan de gevel van de woning, zodat iedereen kan merken dat desbetreffende inwoner meewerkt aan het steenuilproject. Het gadget zal tevens het huisnummer bevatten!

• Opmaak + officiële opening (september 2009) van een reizende tentoonstellingsstand met als thema de Steenuil; er worden in elke gemeente vrijwilligers gezocht om uitleg te geven aan scholen en groepen!

• Een brouwerij uit Herzele is bereid om een 'Steenuilbier' te brouwen: het klinkt goed ('een steenuilken drinken') en hopelijk smaakt het ook bijzonder goed! De start van de distributie wordt gegeven op een officieel moment, waarschijnlijk in juni 2009. De desbetreffende brouwerij is tevens bereid om de distributie én de marketing te garanderen. Het unieke recept wordt ons aangereikt door BLES (bierliefhebbers van de Egmontstede) en moet één of meerdere ingrediënten bevatten die eigen zijn aan het kleinschalig landschap, het landschap waar de Steenuil zich in zijn sas voelt!

De volwassenen zullen zich automatisch vragen stellen bij het nuttigen van de 'steenuil'. Wat is dit bier? Waarom een steenuilbier? Wat houdt dit steenuilproject in? En hopelijk gaan zij op zoek naar antwoorden, die ook in de drankgelegenheden deels kunnen gevonden worden (reclamepanelen: daarop zullen de mensen uitgenodigd worden om ook een steenuilbak te plaatsen in hun knotwilg of boomgaard; zij vinden op de reclamepanelen alle coördinaten van RLVA om hun aanvraag te richten). Hopelijk bereikt RLVA op deze manier een deel van de inwoners van de Vlaamse Ardennen die onze

Steenuil *foto: Gerard Mornie*

nieuwsbrief links laten liggen!

De taak van RLVA bestaat er enkel in om promotie voor het bier te voeren (gemeentebesturen, provinciebestuur, NP-afdelingen, WBE's en landbouworganisaties vragen om ook het 'steenuilbier' op (officiële) recepties aan te bieden).

• Opmaak van een educatieve fiche voor scholen en geïnteresseerden.

Wie interesse heeft om zijn uiltje bij te dragen aan dit project, kan contact opnemen met Paul Haustraete via telefoon (055/20.72.65) of mail (paul.haustraete@rlva.be) die de Natuurpuntafdelingen op de hoogte brengt van uw interesse!
Wordt zeker vervolgd!

Paul Haustraete
Medewerker Natuur
Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
Zonnestraat 53 9600 Ronse

paul.haustraete@rlva.be

Zomertijd is processietijd...

André Wandels

Volgens Van Dale is een processie een plechtige kerkelijke ommegang van priesters en leken, een rustige optocht waarvan niemand iets te vrezen heeft.
Blijkbaar zijn er nog andere processies, want deze waarover het hier gaat is niet zo onschuldig. In de maand mei van 2007 haalde deze processie ruim de pers, ja zelfs de frontpagina's van de kranten want als de gouverneur van Limburg er zich mee gaat bemoeien kan je daar als krantenbaron niet omheen. Deze maal was het zelfs geen verkiezingsstunt! Het leger werd ook ingeschakeld, alleen de koning hebben ze niet om raad gevraagd.

Wat een rups, want dat is de oorzaak van al deze heisa, al niet in beweging kan zetten; dat moet wel iets speciaal zijn. In april 2008 duikt de Processierups weer op. De gouverneur van Vlaams-Brabant zegt dat op de plaatsen waar verleden jaar rupsen gesignaleerd werden de bevolking zelf moet instaan voor de bestrijding. Blijkbaar is men in dit land nog niet klaar voor dergelijke zaken, zonder degelijke voorlichting wordt alles afgewimpeld op de rug van de brave burger.

De Eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*)

De Eikenprocessierups is de larve van een nachtvlinder die behoort tot de familie van de Thaumetopoeidae - Processierupsvlinders. Ze hebben die naam te danken aan de manier waarop ze zich verplaatsen: in groep in dichte drom over de stam en de takken van de voedselboom en zelfs over de grond als een nieuwe voedselboom wordt opgezocht. Op heel jonge leeftijd stelt zo'n optocht nog niet veel voor, dan kruipen de rupsjes mooi achter elkaar op zoek naar iets eetbaar. In een later stadium is dat wel even anders, dan ontstaan er optochten waar je niet naast kan kijken. Drommen van 20 tot 30 cm, in extreme gevallen 50 cm breed en die een lengte van meer dan 10 m kunnen bereiken verplaatsen zich zeer sereen op zoek naar voedsel.

Biologie, ecologie, fenologie

De Eikenprocessierups is een behaarde rups die voornamelijk op Zomereik (*Quercus robur*), Wintereik (*Quercus petraea*), Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) en mogelijk op nog andere eikensoorten aangetroffen wordt. Ze kunnen een boom volledig kaalvreten. Behalve eiken worden ook Haagbeuk (*Carpinus betulus*), Beuk (*Fagus sylvatica*), Tamme kastanje (*Castanea sativa*) en Berk (*Betula*) als voedselplant gebruikt. Dit gebeurt meestal na het kaalvreten van een eik. Andere eiken in de omgeving blijken niet meer te voldoen als voedselbron. Canadese biologen hebben onderzoek verricht naar het

foto: Jacques Vanheuverswyn

verschijnsel dat zich bij iedere massavraat voordoet. Het klinkt echt ongelooflijk, maar het kwam steeds duidelijker naar voor dat ook bomen over een soort communicatiesysteem beschikken. Een eik die lijdt onder bladverlies veroorzaakt door vraat, geeft aan de bodem bepaalde stoffen af die de omringende eiken ertoe aanzetten de looizuurproductie op te voeren en te versnellen. Bladeren met een hoog gehalte aan looizuur zijn niet meer eetbaar en worden met rust gelaten en de rupsen gaan op zoek naar een andere voedselbron in de buurt.

Het hoofdverspreidingsgebied van deze vlindersoort situeert zich in Centraal- en Zuid-Europa. Waarschijnlijk onder invloed van de klimaatsverandering is de vlinder zijn areaal aan het uitbreiden en sinds 1990 komt hij ook in België voor. Zo wordt deze vlinder al in de helft van het Vlaamse landsgedeelte aangetroffen, en misschien binnenkort ook in het werkingsgebied van Vlaamse Ardennen *plus*. De verspreiding gaat langzaam, de actieradius van de volwassen vlinders is niet zo groot.

Vrouwtjesvlinders verplaatsen zich over een afstand van 5 tot 20 kilometer. Het is echter een bekend gegeven dat veel vrouwtjes hun eieren afzetten in de directe omgeving van de plek waar ze uit de pop gekropen zijn. Mannetjesvlinders kunnen zich over nog grotere afstanden verplaatsen. De soort is een warmteminnaar en voor de ei-afzet geniet vooral de zonnige zuidkant van eiken in lanen de voorkeur. Onder bepaalde omstandigheden, warm en droog voorjaar, kunnen plagen optreden. De ei-afzet gebeurt in de toppen van de kroon. Hiervoor komen één- tot tweejarige dunne scheuten in aanmerking waarop 30 tot 200 eitjes in regelmatige pakketjes worden afgezet. Het eilegsel is langwerpig en bestaat uit meerdere rijen eieren naast elkaar. De eitjes worden bedekt met een bruine kitlaag vermengd met haren van het achterlijf van de vlinder. Hierdoor zijn ze zeer goed gecamoufleerd en zeer moeilijk van de schors te onderscheiden. De eitjes overwinteren. Eitjes kunnen ook in schorsspleten worden afgezet. Uit onderzoek is gebleken dat deze eilegsels zeer lage temperaturen gemakkelijk kunnen doorstaan.

Vlinders maken een volledige metamorfose door: eifase, rups, popstadium en tenslotte volwassen insect of imago. Eitjes kan men aantreffen van begin september tot begin april. De rupsen zijn actief van begin april tot begin juli. Zo'n larvale cyclus duurt 9 tot 12 weken, de duur van deze cyclus hangt vooral af van de weersomstandigheden. Gedurende het larvale stadium vervellen de rupsen zesmaal. De spinselnesten verschijnen vanaf eind mei en in juni, afhankelijk van het uitsluipen uit de eitjes. Pas in het derde larvale stadium verschijnen deze nesten waarin de rupsen beschutting zoeken tijdens hun rustperiodes. Gedurende de voorafgaande fasen leven de rupsjes tussen losjes samengesponnen bladeren en twijgen. De omvang van een spinselnest varieert van de grootte van een tennisbal tot de grootte van een voetbal afhankelijk van het aantal individuen dat het nest bevolkt. Er zijn zelfs nesten aangetroffen met een lengte van 1 meter! De rupsen ontwikkelen een gezonde eetlust en kunnen voor een serieuze vraat zorgen in de voedselboom waar ze verblijven. Gemiddeld verorbert elke rups gedurende zijn ontwikkeling 7 tot 8 bladeren van zijn waardplant(en). Als ze volgroeid zijn gaan ze verpoppen in het spinselnest. Poppen treft men aan van begin juli tot eind augustus. Een tot twee weken na het verpoppen komen de vlinders te voorschijn. De vliegtijd vangt aan eind juli en er worden nog vlinders aangetroffen tot begin september, maar ze zijn het meest actief gedurende de maand augustus. Deze nachtvlinder vliegt meestal in de late namiddag en gedurende de avonduren en wordt door licht aangetrokken. Een volwassen vlinder is geen lang leven beschoren, 3 dagen en dan is het aardse bestaan reeds voorbij.

Gedurende de gedaanteverwisseling gebeuren een aantal merkwaardige dingen. De meest opmerkelijke treffen we aan in de rupsenfase.
De rupsen maken zes vervellingen door. Na elke vervelling verandert het uiterlijk, niet alleen de kleur maar ook de lichaamsbeharing wijzigt drastisch vanaf de derde vervelling. Vanaf deze fase verandert ook het gedragspatroon van de rupsen. De spinselnesten verschijnen en bij het op zoek gaan naar voedsel en tijdens de terugkeer na een schranspartij gebeurt alles in colonne, vanaf nu mag de 'processie' gezien

Het nest *foto: Jacques Vanheuverswyn*

worden, maar blijf uit de buurt want pottenkijkers zijn niet gewenst. Inderdaad, want deze beestjes zijn niet zo onschuldig als ze er uitzien, het venijn zit hier niet in de staart maar in de beharing. Vanaf het derde larvale stadium dragen de rupsen op de rugzijde van het elfde lichaamssegment de eerste brandharen. Deze zijn slechts 0,1 à 0,2 mm lang en bezet met weerhaakjes en bevatten verdedigingsgif, thaumetopoeïne, dat bij de mens en zoogdieren vervelende reacties kan veroorzaken. Naarmate de vervellingen vorderen verhoogt het aantal brandharen over het gehele lichaam en na de zesde fase bezit iedere rups 700.000 van deze brandharen. Wanneer de rupsen te dicht benaderd worden laten ze deze haartjes los, worden opgenomen in de luchtstromingen en belanden vervolgens op de huid, de ogen of in de luchtwegen bij mens en dier. Ook de nesten waarin de rupsen verpopt zijn dienen met de nodige omzichtigheid behandeld te worden. Vooraleer te verpoppen in het nest wordt het rijkelijk voorzien van deze brandharen. Oude brandharen

behouden zeer lange tijd (proefondervindelijk blijkt 6 à 8 jaar) hun schadelijke werking. Na contact met de brandharen kunnen klachten ontstaan zoals hevige jeuk, irritatie van de huid en irritatie aan de ogen of luchtwegen. De reacties kunnen van persoon tot persoon sterk verschillen. Bij iemand die vaker met die brandharen in contact komt, kunnen deze veel heviger zijn. Huidirritaties die binnen acht uur optreden veroorzaken roodheid en pijn en gaan gepaard met hevige jeuk die wel tot twee weken kan aanhouden. Als de brandharen in contact komen met de ogen, kan binnen enkele uren een rode pijnlijke en jeukende zwelling optreden. Inademing van brandharen kan irritaties en ontstekingen van de slijmvliezen van neus, keel en luchtwegen veroorzaken. Ook voor landbouw- of huisdieren zijn er gezondheidsrisico's. Klachten kunnen optreden als het vee graast onder aangetaste bomen of als gras afkomstig uit de directe omgeving (ook hooi) van geïnfecteerde bomen als veevoer wordt gebruikt. Het is zeker niet aan te raden om met honden in de omgeving te wandelen waar processierupsen voorkomen.

foto: Jacques Vanheuverswyn

Herkenning

De vlinders hebben een spanwijdte van 25 tot 32 mm. De voorvleugels zijn grauwbruin met onduidelijke donkere en lichte dwarsbanden. De achtervleugels zijn dofgeel met elk een onduidelijke donkere dwarsband. De vrouwtjes dragen op het achterlijf bruingele wollige haren. Deze haren worden bij het afzetten van het legsel gebruikt als camouflagehulp. De pas uitgeslopen rupsen hebben een bruine kleur, een lichte zijdeachtige beharing en een donkere kop. Naarmate ze groeien wordt de kleur lichter en eens volgroeid zijn ze grijs en ongeveer 23 mm lang. Het lichaam is bedekt met witachtige haren die op roodachtige wratten staan ingeplant. De kleur boven de lijn van de spiracula (ademhalingsopeningen) is blauwachtig grijs, daaronder groenachtig grijs. De segmenten 4-12 hebben elk een fluweelachtig zwarte vlek op de rugzijde.

Beheersing

Waar zijn deze beestjes te verwachten? De gevoeligste beplantingen zijn monoculturen van de inlandse eiken (bijvoorbeeld lanen). Bij hoge plaagdruk kunnen ook de Moeraseik en de Amerikaanse eik worden aangetast. In goed gestructureerde bossen wordt geen explosieve ontwikkeling van deze rupsen vastgesteld omdat in deze omgeving genoeg natuurlijke vijanden aanwezig zijn. Daartoe behoren de Grote poppenrover (*Calosoma sycophanta*), de Kleine poppenrover (*Calosoma inquisitor*) en de Vierpunts-aaskever (*Xylodrepa quadripunctata*), verder enige roofwantsen en onder de vogels mezen, Spreeuwen en de Koekoek en verder ongeveer een dertigtal soorten van ei-, rupsen-, en poppenparasieten, vooral roofvliegen en parasitaire wespen. In lanen en bij vrijstaande aangetaste bomen in parken en plantsoenen kan men afhankelijk van de resultaten van de risico-inventarisatie en de monitoring van de eilegsels tot bestrijding overgaan. Daarvoor kunnen volgende maatregelen genomen worden. 1. Niets doen. 2. Het publiek waarschuwen. 3. Afsluiten van het besmette gebied. 4. Biologische bestrijding met een bacterieel preparaat (*Bacillus thuringiensis*). 5. Mechanische bestrijding, waarbij de rupsen weggezogen worden. 6. Thermische bestrijding door branden waarbij met behulp van een gasbrander de rupsen worden vernietigd.

Bibliografie.

• Leidraad beheersing Eikenprocessierups 2005, Alterra Wageningen UR.

• De Natuurkalender. Het fenologisch waarnemingsnetwerk van Nederland. De Eikenprocessierups.

• Eichenprozessionsspinner. M.Lehmann LVL-Pflanzenschutzdienst Land Brandenburg 2002.

• Steunpunt beleidsrelevant onderzoek. Milieu en Gezondheid. Adviesvraag. Gezondheidsgevolgen van blootstelling aan brandharen van de eikenprocessierups (*Thaumetopoea processionea*). Sam De Coster, Prof. Dr. Nik Van Larebeke 2007.

• Veertien jaar Eikenprocessierups. Leen Moraal. Natura 2004/4 pag 102.

• Tree Health. Tree pest. Advisory note. Forest Research. Oak Processionary Moth. Alice Holt Lodge. Farnham, Surrey GU10 4LH.

Braakballen

Norbert en Rik Desmet

Tweemaal in Ename en eenmaal in Deinze hebben we een avond gespendeerd aan de 'kunst van het braakballenpluizen' of was het de 'wetenschap' of was het gewoon eventjes 'kennismaken'? Aan de oorsprong ligt een project van onze jonge zoogdierenwerkgroep waarin we ons tot doel stellen aan de hand van de braakballen van de Kerkuil een zicht te krijgen op de verspreiding van kleine zoogdieren (lees muizen) bij ons.

Prima helpers die Kerkuilen: ze speuren voor ons een paar km² af op zoek naar muizen en ze leveren die bovendien mooi verpakt af in de vorm van braakballen. We hoeven die uilenballen alleen uit te pluizen en wegwijs te geraken in de onderkaken en de snij- en maaltanden aan de hand van een Powerpointvoorstelling en een tabel. Dat is nogal mini-materiaal en goede loepes en een bino bewezen goede diensten. Meer dan twintig deelnemers (waaronder een sterke CVN-cursus delegatie) konden zich bekwamen en sommigen zetten hun activiteiten thuis verder. We zullen dit najaar deze activiteit herhalen en willen graag een vaste groep pluizers vormen om de 'bulkvoorraden' te verwerken. Geïnteresserden kunnen nu al een seintje geven.

Soort	aantallen
Huisspitsmuis	33
Bosspitsmuis spec.	5
Gewone bosspitsmuis	3
Tweekleurige bosspitsmuis	2
Bosmuis	3
Dwergmuis	1
Bruine rat	1
Aardmuis	24
Ondergrondse woelmuis	5
Kikker	1
Totaal	**78**

En als toemaatje geven we hier het resultaat van een lading uit Erwetegem (Zottegem). In 30 lentebraakballen uit 2008 werden 78 prooien gevonden, gemiddeld 2,6 prooien per braakbal (zie tabel). Bemerk het typisch gevariëerde menu van de Kerkuil: 9 prooisoorten (3 insectivoren, 5 knaagdieren en 1 soort kikker).

Pas verschenen!

Rapport: Ongewervelden van het Paddenbroek te Kluisbergen

In het nieuwste rapport (54 blz.) van de Invertebratenwerkgroep Lampyris worden de resultaten gepresenteerd van de inventarisatie van ongewervelden van 2008 in het Paddenbroek te Berchem (Kluisbergen). Onder ongewervelden of invertebraten worden de insecten gerekend, dus dagvlinders, sprinkhanen, libellen, lieveheerbeestjes, zweefvliegen..., maar ook andere kleine beestjes zoals slakken, spinnen en duizendpoten. Naast een overzicht van de resultaten van de inventarisatie van al deze groepen, worden suggesties gegeven voor een specifiek beheer in functie van ongewervelden.

foto: Hugo Verschelden

De belangrijkste natuurwaarden van het Paddenbroek uiten zich door de aanwezigheid van een populatie van de *Moerassprinkhaan* en door de aanwezigheid van de verschillende waterplassen die voor tal van waterbeestjes als libellen, slakken..., van groot belang zijn. Nochtans is het met de kwaliteit van die waterplassen allesbehalve goed gesteld. De combinatie van een onnatuurlijke visstand (teveel bodemwoelende vissen), de inlaat van vervuild en voedselrijk water samen met de slibafzetting in het water afkomstig van de hoger gelegen akkers, zorgt voor troebel water waarin geen waterplanten meer zijn te vinden en dit heeft zo zijn weerslag op de aanwezige ongewervelden. Het rapport eindigt met aanbevelingen voor een actief biologisch beheer van de waterplassen.

Dit rapport kost 5 EUR en is te bekomen bij:

- Anne Fobert, De Woeste Hoogte, Hotond 9600 Ronse, e-mail: lampyris@telenet.be.
- Bioshop De Zonnebloem te Oudenaarde.

Meer info: www.lampyris.be.

Staartmezen met witte kop

Johan Cosijn

Tijdens het weekend van 7 en 8 februari 2009 organiseerde Natuurpunt weerom het nationaal telweekend van tuinvogels. Uit de voorlopige resultaten (perbericht 12/03/2009) blijkt dat de Huismus de top tien nog aanvoert maar in aantal afnam tegenover vorig jaar. De Vink, de Keep, de Groenling en de Staartmees werden in grote aantallen op en rond de voederplaatsen geteld.

Ook in mijn tuin kwamen deze winter zeer regelmatig, dagelijks of zelfs meermaals per dag groepjes Staarmezen op bezoek. Soms met zes tegelijk op één vetbol. Een ongeëvenaard spektakel en gewriemel van jewelste. Bij aandachtige waarneming viel het op dat er één exemplaar een opvallend wit kopje vertoonde. Was dit een gewone Staartmees zoals alle andere maar toevallig met een blekere kop, of was hier meer aan de hand. Om dit te weten te komen stuurde ik foto's naar enkele leden van de Vogelwerkgroep van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*. Maar ook hier kwam men er niet helemaal uit. Blijkbaar geen gemakkelijke zaak. In het gespecialiseerde tijdschrift 'Dutch Birding' las ik een interessant artikel over dit fenomeen. Hier volgt de Nederlandstalige samenvatting.

Witkoppige staartmees f: Marc Espeel

Herkenning van Witkopstaartmees en voorkomen in Nederland

De herkenning en het voorkomen in Nederland van Witkopstaartmees *Aegithalos caudatus caudatus* (hierna caudatus) wordt in dit artikel geanaliseerd aan de hand van museumstudies en studies van veldwaarnemingen en van literatuur en foto's.

Caudatus broedt in Fenno-Scandinavië, oostelijk Europa, het grootste deel van de voormalige Sovjet-Unie, delen van China en Japan, Noord- en Zuid-Korea en Mongolië. Sinds het verschijnen van de betreffende delen van Europese handboeken in 1993 wordt de ondersoort op diverse plaatsen zuidelijker vastgesteld dan het in dat jaar aangegeven verspreidingsgebied. Het is een standvogel met in sommige jaren een invasieachtig voorkomen, waarbij vaak grote aantallen in de Baltische landen worden vastgesteld, en in Noordwest-Europa vastgestelde exemplaren zijn van oostelijke herkomst. Zuidelijk en westelijk van het areaal van *caudatus* komen diverse ondersoorten van Staartmees voor die behoren tot de zogenaamde alpinus/europaeus-groepen, zoals in Nederland de ondersoort *Aegithalos caudatus europaeus* (hierna *europaeus*).

Het verspreidingsgebied van europaeus reikt noordwestelijk tot in België, Denemarken, Duitsland, Nederland, Polen en Zweden (Gotland). Europaeus is als dwaalgast of schaarse gast vastgesteld in Engeland, Estland, Finland, Noorwegen, Oekraïne, Rusland en mogelijk ook in Albanië, Litouwen en Wit-Rusland. *Europaeus* is net als *caudatus* een standvogel die ook een invasieachtig voorkomen kan vertonen. De recordhouder wat verplaatsing betreft is een vogel die op 2 maart 1936 in België werd geringd en op 2 november 1937 werd gevonden op Chios in Griekenland (ca. 2700 km).

Een groot deel van de in de literatuur vermelde kenmerken van *caudatus* blijkt ook bij *europaeus* te kunnen voorkomen, met name in gebieden met veel intermediaire vogels. Eén kenmerk van *caudatus* is echter diagnostisch: een zuiver witte en geheel ongevlekte kop. Verschillen in biometrie zijn marginaal (alleen de gemiddeld iets grotere staartlengte van *caudatus* kan soms bruikbaar zijn). Verschillen in geluiden zijn tot op heden nog niet aangetoond. Daarnaast zijn er enkele annvullende kenmerken die een aanwijzing voor *caudatus* zijn maar ook bij intermediaire vogels kunnen voorkomen.

In Nederland zijn 15 goed gedocumenteerde gevallen (van in totaal 56 exemplaren) van *caudatus* achterhaald die voldoen aan de in dit artikel geformuleerde determinatiecriteria. Daarnaast is er een aantal meldingen dat niet (goed) is gedocumenteerd. Opmerkelijk is het kleine aantal ringvangsten (twee gevallen van in totaal 15 exemplaren worden aanvaardbaar geacht). Omdat jaarlijks in Nederland

veel Staartmezen worden geringd (36.927 in 1911-2000) bevestigt dit lage aantal het beeld dat *caudatus* daadwerkelijk zeldzaam is. Het feit dat dit taxon niet als een te beoordelen dwaalgast werd beschouwd kan de gebrekkige documentatie van oude meldingen in de hand hebben gewerkt. De ondersoort is ook in België en Brittannië zeldzaam en dat ondersteunt het beeld dat hij ook in Nederland zeldzamer is dan voorheen werd gedacht. Het verkeerde idee over het voorkomen kan onder meer zijn veroorzaakt door onbekendheid met diagnostische kenmerken die resulteerde in verwarring met intermediaire witkoppige Staartmezen. Uit het feit dat 14 van de 15 gevallen dateren vanaf 2002 kan men ook concluderen dat het documenteren van dit taxon meer serieus is genomen toen ons onderzoek van start ging.

Eentje met witte kop *foto: Johan Cosijn*

Geadviseerd wordt om Witkopstaartmees toe te voegen aan de lijst van (onder)soorten die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) zodat waarnemers worden gestimuleerd om hun waarnemingen goed te documenteren en een beter inzicht ontstaat over zijn status en voorkomen. Indien in de toekomst gemiddeld meer dan twee waarnemingen per jaar worden aanvaard zou het idee dat het taxon algemener is dan men op basis van het geringe aantal gevallen zou verwachten worden bevestigd en kan de ondersoort weer van de beoordeellijst worden afgevoerd.

Geen gemakkelijke materie. Maar misschien kan dit een aanleiding zijn om in de toekomst ook in je tuin de nodige aandacht te schenken aan het voorkomen van witkoppige Staartmezen. Meldingen van dergelijke waarnemingen en/of foto's van Staartmezen met een witte kop zijn zeer welkom bij de Vogelwerkgroep van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*. Meldingen of foto's kan je bezorgen aan info@vwg-vlaamseardennenplus.be.

Bron: Dutch Birding 30: 293-308,2008 – Justin J F J Jansen & Wim Nap.

Dood beest brengt leven...

Rik Desmet

Het heeft een tijd geduurd eer de slogan '*dood hout brengt leven in het bos*' ingang vond. Stichting Kritisch Bosbeheer hield in de jaren 70 een pleidooi voor het laten liggen van dood hout in bossen die tot dan toe netjes opgeruimd werden. Het is nu algemeen aanvaard dat dood hout nodig is in de natuurlijke kringloop.

Sinds een paar jaar maakt, vooral in Nederland, de gedachte opgang dat ook dode dieren een essentiële plaats innemen. De natuur beschikt immers over een groot scala aan opruimploegen die bij gebrek aan grote dode beesten werkloos blijven. Het gaat daarbij om zowel insecten (aasvliegen, aaskevers, vlinders…), vogels (Buizerd, Rode wouw, Ekster, Raaf, Zeearend, gieren…) als zoogdieren (allerlei muizen, Vos, Boom- en Steenmarter, Everzwijn…) die er voor zorgen dat een dood dier weer wordt opgenomen in het ecosysteem. Insecten die op het kadaver afkomen trekken op hun beurt weer andere soorten aan zoals Steenuil, vleermuizen… Zelfs grotere dieren geraken, vooral in de zomer, in een snel tempo volledig opgeruimd.

Er is een discussie aan de gang of ook de grote grazers die bij het natuurbeheer gebruikt worden (Koniks paarden, Heck runderen, koeien…) na hun dood mogen blijven liggen.
Staatsbosbeheer en ARK Natuurontwikkeling realiseerden daaromtrent in Nederland het project 'Dood doet leven'. Op de site http://www.dooddoetleven.nl/ tonen webcams hoe een kadaver opgeruimd wordt. Misschien een kijkje waard?

Overigens verwacht Staatsbosbeheer dat er dit jaar in de Oostvaardersplassen, als gevolg van de strengere winter, 30 % van de Edelherten, Konikpaarden en Heckrunderen zal doodgaan. Een dier waarvan vast staat dat het het niet kan redden wordt afgeschoten. Edelherten blijven liggen, paarden en runderen niet.

De Mediawatcher

Beestig nieuws

Kafka in Frankrijk

In december 2008 was er goed nieuws voor de carnivoren in Frankrijk. De Hermelijn en de Boommarter werden er van de lijst van de 'nuisibles' of zogezegd schadelijke dieren gehaald. Helaas, na een onderhoud van de jagers met Sarkozy werd deze maatregel eind februari al weer ongedaan gemaakt, tot jolijt van de 'piégeurs' in Frankrijk. Zij mogen bij hun hobby (??) weer ongestoord deze twee soorten het hele jaar door vangen. Sarkozy heeft de steun van de jagers nodig voor de verkiezingen in juni.
Mocht het in België gebeuren, de Fransen zouden spreken van een 'histoire Belge', of waar een groot land klein kan in zijn. Benieuwd wat Carla daar van denkt, zij sprak zich toch uit voor de bescherming van de Bruine beer?

Bruine beer

Carla van het bericht hierboven kan tevreden zijn: de Bruine beer doet het voorzichtig weer wat beter. In een nationaal park in Midden-Italië werden 10 jonge beren geteld, ze zijn er nu met 50. Toch is de soort nog één van de meest bedreigde diersoorten en moet er lapwerk in de vorm van het uitzetten aan te pas komen om de soort in stand te houden. Het in Beieren afschieten van in Italië uitgezette beren zorgde eerder al voor een rel. (31-01-2009).

Niets slimmer dan een varken

Sinds een tijdje hebben zich Everzwijnen 'gevestigd' in de bossen rond Brugge. Terwijl hun aantal op ruim 200 wordt geschat werden er in de afgelopen 12 maanden ondanks veel inspanningen maar 12 Evers geschoten. (13-02-2009).

Zo ziek als een (zee)hond

De zeehonden in de Noordzee zijn ziek door een epidemie van longwormen. Deze epidemie zou te wijten zijn aan het vervuilde zeewater die het immuunsysteem aantast. In de zeehondencrèche in Pieterburen, Nederland, zijn er sinds september 152 zieke dieren opgevangen, in dezelfde periode het jaar voordien waren er dat 54. (10-02-2009).

Torenvalk

Het ongeval met een vrachtvliegtuig op 25 mei 2008 bij Zaventem werd veroorzaakt door een Torenvalk die in één van de motoren was terecht gekomen (december 2008).

Petitie

In Meander kwam hier eerder de petitie van de vissers tegen de Aalscholver aan bod. Ironisch hadden we het toen over de mogelijkheid dat de imkers een petitie startten tegen de Bijeneter. De waarheid blijkt soms sterker dan de fictie. In Spanje zijn er affiches verschenen met daarop een Bijeneter op een bijenkorf met de tekst: bijen of Bijeneters. (mond mededeling).

Als een vis in het water

Na minister De Croo heeft nu ook minister De Padt het voor elkaar gekregen levende visjes te drinken bij de Krakelingenworp in Geraardsbergen. Misschien een petitie tegen 'levende-vis' etende ministers? (23-02-2009).

Hebben we nog iets in de diepvries?

De Mechelse correctionele rechtbank veroordeelde een man die illegaal vogels ving en opat tot een geldboete van 8.250 euro. In november 2005 vond men bij hem allerlei vangapparatuur. In de tuin, ingericht als vangplaats, vond men o.a. Kramsvogels, Sijzen en Kepen. (16-01-2009).

Knijsjes

Knijsjes ('Midges') zijn vooral gekend door mensen die naar het noorden reizen. Deze kleine opdondertjes van een paar mm groot kunnen erg venijnig bijten en ze opereren meestal in groep. Ze blijken nu ook de kwelduivels te zijn die al twee zomers lang duizenden Gentenaars het leven zuur maken. Ze planten zich voort in een dichtgeslibde Scheldearm.

Broodje eekhoorn

In Groot-Brittannië verdrijft de Grijze eekhoorn, afkomstig uit Amerika, de inheemse Rode eekhoorn. Men eet er nu letterlijk het probleem op. Daardoor geïnspireerd bracht een chipsfabrikant zelfs een nieuwe smaak op de markt: de 'cajun eekhoorn chips'. SOS Piet eekhoorn. (13-01-2009).

Varia

Geen cross in het bos

Wie in Brakel met een quad of een jeep een buurtweg gebruikt riskeert vanaf nu een administratieve boete van 250 euro. Dat is toch het voorstel. Eindelijk een gemeentebestuur dat optreedt tegen deze

motorvoertuigen in bossen. De quadrijders zijn zich van geen kwaad bewust en beweren dat "wandelaars en joggers meer schade aanrichten"(24-02-2009).

Klei

De Vlaamse regering heeft de plannen voor het ontginnen van klei in de Reytmeersen (Nederename) goedgekeurd. Het actiecomité geeft de strijd nog niet op. (23-02-2009).

Moet er nog vet zijn?

Vetsmelters Verkest werden voor hun aandeel in de dioxinecrisis veroordeeld tot 2,5 jaar cel met uitstel. Vader en zoon moeten wel elk een boete betalen van 9.915 EUR én bij elk wordt een som van 3.518.388 EUR verbeurd verklaard. Hun advocaat, niet toevallig Rieder, vond het een 'politiek vonnis' (03-02-2009).

Jagers

Zowel in het Burreken als in Ronse nemen jagers het niet zo nauw met de wet. Ronse haalde de krant. Jagers drijven wild uit percelen waar ze geen jachtrecht hebben, onder andere percelen die eigendom zijn van Natuurpunt, naar percelen waarop ze wel jachtrecht hebben. (07-01-2009).

Nummer 500

Natuurpunt zwalm.vallei kon op haar nieuwjaarsreceptie het 500ste lid huldigen met een mooi natuurboek. (27-01-2009).

Kloon

Na eerdere weigeringen heeft klimaatminister Magnette nu toch toestemming moeten geven voor een veldproef met genetisch gewijzigde populieren in Vlaanderen. Deze zouden beter geschikt zijn voor de winning van biobrandstof. Als de proef lukt, waar gaat men die op grote schaal planten? (14-02-2009).

Veevoeder

Bemefa (Belgische beroepsvereniging van mengvoederfabrikanten) heeft eenzijdig beslist om zich niet langer te houden aan de zogenaamde GGO-vrije norm voor veevoeders. De huidige norm stelde dat er geen beroep mocht gedaan worden op genetisch gemodificeerde grondstoffen bij de productie van voeder voor dieren die levensmiddelen voor menselijke consumptie voortbrengen. De consument heeft nu geen keuze meer (10-02-2009).

Zwalm

De Zwalmmolen zal na de restauratie opnieuw kunnen malen. Een kleine waterkrachtcentrale zal er zorgen voor groene stroom (7-02-2009).

Consumptie

Brazilië's economie groeit, biobrandstoffen uit maïs en suikerriet, ten koste van onzettende oppervlakten regenwoud. Ook ten koste van de inheemse Guarani-indianen. Ver van ons bed maar o zo belangrijk voor deze wereld… Marco Bechis kaart het probleem aan met de film Birdwatcher. "De situatie van de Guarani's is emblematisch voor wat er over de hele wereld gebeurt. Men houdt niet op met het exploiteren van natuurlijke bronnen en van het land voor consumptie zonder aan de toekomst te denken. Minderheden getuigen vaak van iets wat al eeuwen bestaat. En soms kunnen ze ons tegenhouden en er ons van bewust maken van wat er met de wereld aan de hand is."(3-03-2009).

Kluisbos

Het ANB heeft plannen om het gebruik van het Kluisbos te herschikken. Om conflicten tussen de verschillende gebruikers (wandelaars, ruiters, mountainbikers) te vermijden wil men trajecten uitstippelen op maat van elke gebruiker. De reporter van dienst vroeg wel de mountainbikers, wandelaars, ruiters en quad verhuurders naar hun mening, met meestal negatieve teneur, maar 'vergat' om ook haar licht eens op te steken bij de natuurliefhebbers. In een opiniestukje breide ze er nog een eigen mening aan met als titel "moeten regels echt?" We citeren: "In een bos is voldoende plaats om elk zijn eigen ding te laten doen zonder de ander te moeten hinderen. Als we maar respect hebben voor de ander én voor het bos". Op papier misschien mooi maar de realiteit is vaak anders en de natuur komt daarbij meestal op de laatste plaats. Daarom zijn regels om ook die natuur aan bod te laten komen er misschien wel nodig. (13-02-2009). De burgemeester liet alvast weten dat "alles nog bespreekbaar is" (11-03-2009).

IJsvogel

Ondanks zijn naam, heeft de IJsvogel zwaar geleden onder de voorbije koude winter. Tellingen in Nederland geven aan dat de populatie is gehalveerd en Jan Rodts van Vogelbescherming Vlaanderen vermoedt dat de situatie bij ons vergelijkbaar is (17-03-2009).

Reclame

Je kon er niet naast kijken in februari: de affiches in de kranten en langs straten over het voor en tegen kernenergie. De kernlobby heeft er blijkbaar een fortuin voor over om toch maar door te kunnen gaan in België. De discussie moest doorgaan voor objectief maar slogans zoals "je bent voor kernenergie want je wilt altijd elektriciteit" of "je bent voor kernenergie want je bent voor de toekomst" lijken niet zo objectief… (februari 2009) zie ook http://www.nuclearforum.be/nl.

Historiek van het Paddenbroek

Norbert Desmet

Wij wandelen **op 31 mei** officieel het nieuwe reservaat Paddenbroek in Kluisbergen in na een aanloop van twee jaar, waarin wel al heel wat gebeurd is. Het huidige Paddenbroek, gelegen aan de voet van de Kwaremonthelling te Kluisbergen Berchem, maakt deel uit van een oude ijstijdbedding van de Schelde. Het Paddenbroek vormde toen samen met Weyns, Heilbroek en de Rennevallei een later droogvallende rivierbedding van Ruien tot Oudenaarde waarin voornoemde gebieden als moerassige depressies achterbleven. Ze werden gescheiden van de huidige Schelde door een zandbankachtige ophoging. Op die hogere gronden vinden we de dorpskernen van Berchem en Melden en de tussenliggende grote koutergebieden.

Het Paddenbroek *foto: Thijs Lietaer*

Door de erg wisselende waterstanden en door zijn ligging aan de voet van de Kwaremonthelling, werd het Paddenbroek waarschijnlijk pas laat in landbouwgebruik genomen, wellicht als hooiland. De benaming Paddenbroek(te) en Paddenstraat is meerdere eeuwen oud en is een historische verwijzing naar een paddenrijk moerassig gebied.

In 1912 vestigde de Franse textielververij La Moderne zich in Berchem. Ze gebruikten 4 waterputten van 150 m diep, maar wilden oppervlaktewater als extra voorzorg voor de watervoorziening. Daartoe werd het huidige gebied aangekocht en werd er een stervormig bekensysteem met centrale vijver in uitgegraven. Dit patroon is tot op heden bewaard.

In de periode 1960-70 was het gebied geëvolueerd tot een ruig en vochtig biotoop met wilgenopslag en riet en glashelder water met veel waterplanten. Waterral en Woudaapje waren er broedvogel, er was een mooie moerasflora en een rijke visstand met o.a. veel Rietvoorn. Ook op gebied van amfibieën was de rijkdom naar hedendaagse normen ongelofelijk: massa's Groene en Bruine kikkers, Kleine watersalamanders en duizenden Padden plantten zich hier voort. Daarna volgt een omzetting naar weiland voor extensieve veeteelt, waardoor het aspect van het gebied drastisch verandert: de wilgenopslag wordt verwijderd en er komt een hooiland-graasweidenpatroon met wat landbouwgebruik op de drogere delen. De beken behouden echter hun rijkdom aan planten en amfibieën, de Watersnip komt hier tot broeden, nog enkele weiden behouden een koekoeksbloemaspect en de Dotterbloem breidt plaatselijk fors uit.

In 1978 sluit La Moderne de deuren en in 1981 koopt de gemeente Kluisbergen de gebouwen en de gronden van het bedrijf. Wat aarzelend herneemt de natuur haar rechten, de bestemming blijft onduidelijk. Door het uitzetten van vis probeert men er op gemeentelijk niveau een recreatieve bestemming aan te geven.

Op 21 juni 1988 wordt het gebied voor het eerst grondig op planten geïnventariseerd en 104 soorten komen op het lijstje met Wilde bertram, Poelruit, Pijptorkruid, Zwanebloem, Gekroesd fonteinkruid en verschillende zeggesoorten. Op 17 nov. 1989 wordt er een bomenstrook aangeplant met de scholen van Kluisbergen in samenwerking met de gemeente en de natuurverenigingen. Op de andere percelen is er een extensieve begrazing van paarden, soms koeien of schapen en een landbouwer behoudt nog de noordhoek van het terrein voor landbouw. 1989 is ook het jaar waarin een riool met erg vervuild water haar aansluiting krijgt op een van de aanvoerbeken van het gebied. De Kleine watersalamander verliest zijn belangrijkste voortplantingsplaats. Er werd in die periode veel Karper uitgezet en zelfs Steur ten behoeve van de vissers!

In de jaren 90 ging de natuurwaarde verder in dalende lijn. In 1992 werd een voorlopig beheerplan aan de gemeente aangeboden om het tij te doen keren. Daarin werden de meeste problemen ook summier geschetst (erosieslib, vervuiling, overbegrazing, keuze aan vissoorten…). Het liep niet altijd van een leien dakje en na wat strubbelingen over toegangswegen werd toch gemaaid met afvoer wat het volgend jaar

voor mooie hooilandflora zorgde.

Achtereenvolgende paddenoverzetacties vanaf 1996 met de scholen trokken de aandacht op het dalend aantal padden dat het gebied bezocht (van 1800 in 1996 naar 200 in 2002). Een intensiever graasbeheer met ezels levert mooie rolklavervegetaties op maar is te kleinschalig. Er komt een kijkhut en bij de gewestplanherziening krijgt het gebied de status van natuurreservaat. De provincie verricht op vraag van de gemeente bijkomend onderzoek rond visstand en waterpeil en om beheer en vervuiling te bekijken. De waarde op vlak van natuur wordt steeds duidelijker: Moerassprinkhaan, Vetjes en Bittervoorn, Moeraskruiskruid, Vuurlibel eiafleggend… en steeds opvallende vogelwaarnemingen met Waterral, IJsvogel, Rietzanger, Graszanger.

Rietzanger f: Paul Vandenbulcke

Het voorlopig keerpunt voor dit 14 ha grote gebied is mogelijks de overdracht van het beheer door de gemeente naar Natuurpunt in 2006. Thijs Lietaer, Peter Van de Kerkhove en Norbert Desmet zijn conservator. Ondertussen is in samenspraak met de gemeente reeds een afsluiting geplaatst waardoor de koeiendelegatie uit Ename met de uitvoering van het beheer gestart is. Samen met het maaien van enkele percelen hebben we al goede resultaten op gebied van planten en met de Moerassprinkhanen.

Kom even kijken op 31 mei (zie ook kalender) of als je passeert kan je vanaf de parking in de Paddestraat het gebied gemakkelijk overzien. Van op het recent aangelegde knuppelpad of vanuit de kijkhut kan je de aanwezige watervogels bekijken.

Er is nog weg af te leggen maar er is weer toekomst voor de natuur in dit gebied.

Appartement gezocht

Theo Helsloot

Crisis in de huizenmarkt?

Geen geld meer om je tuin 'vol' met nestkasten te hangen? En toch een warm hart voor Huismussen?… Verleden jaar in april vond ik in ons tuinhok met mijn voorraad knutselhout, een houten bak zonder deksel. Met een beetje zagen en timmeren, verdeelde ik de bak in 6 compartimenten en klopte er een deksel op.
Aan de voorkant nog vier gaten van 34 mm en een landingsstokje en aan de zijkant nog eens twee gaten en een landingsstokje, en zo was ik de trotse eigenaar van een heus appartementsgebouw.
Zonder bouwvergunning, en stedenbouwkundig niet echt een hoogvlieger…
Maar toch…
Mijn onroerend goed was in één klap aanzienlijk uitgebreid. Nog een watervast plankje erop en de bak kon opgehangen worden aan de zijgevel van ons huis. We spreken dan al van midden mei.

foto: Theo Helsloot

Na enkele weken wees mijn koeke Tiene, die de nestkast in mijn hart bewoont, mij op witte strepen op de bak, en af en toe zagen we een Huismus in en uit wippen. Maar om een of andere reden werd er toen niet zoveel aandacht aan besteed.
Groot was echter onze verbazing toen bij het winteronderhoud van de nestkasten in onze tuin bleek dat vijf van de zes compartimenten van onze mussenbuilding bewoond waren geweest.
Meteen ook het antwoord op de vraag waarom we deze winter meer Huismussen op de voedertafel hebben dan de vorige jaren. Huismussen zijn immers koloniebroeders.
Inspelen op dit gegeven, ze nestgelegenheid aanbieden dicht bij elkaar, en in de winter wat bijvoeren met een handjevol graan kan dus voor heel wat spektakel zorgen. En de soort vaart er wel bij.
Ook eens proberen?…

Domein Brielmeersen helpt de lagere scholen van Deinze met hun schoolfactuur

Enkele weken geleden was 'De Brielmeersen' nog één van de 7 laureaten van de wedstrijd Groene Lente 2008 van de Vereniging voor Openbaar Groen met steun van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing. 'Vlaanderens mooiste Vlaamse thematuinen' liggen in het 35 ha grote natuur- en recreatiedomein in het centrum van Deinze. Maar omdat de statistieken leren dat er minder Deinzenaars dan 'buitenlanders' naar het domein komen, wil men daar nu ook de prille jeugd bij betrekken. Dat de schoolfactuur, waar voortdurend moet op beknibbeld worden waardoor bos- en zeeklassen wel eens sneuvelen, daar wel bij vaart is een bijkomende troef.

Het idee kwam er na een kruisbestuiving tussen natuurgids Florent Van Broek en schepen Norbert Demey, verantwoordelijk voor De Brielmeersen. Door het inrichten van gratis gidsbeurten voor de derde graad van het basisonderwijs van Groot Deinze kan de natuur aangeboden worden in eigen stad, zonder dat men zich met bus of trein moet verplaatsen. Bij uitbreiding kan dit later ook gebeuren op andere groene plekken in de stad, zoals bijvoorbeeld het Stadsbos, Astene Dreef of Zeveren Beekvallei.

Hoe jonger men vertrouwd raakt met Moeder Natuur hoe beter, en de Brielmeersen bieden hiervoor alle noodzakelijke mogelijkheden. Er is een lokaal in de Brielschuur dat door het stadsbestuur zal ingericht worden tegen september 2009. Er is mogelijkheid tot wateronderzoek in de rietvelden. Er huizen salamanders, kikkers en andere amfibieën in het park. De typische insecten zoals libellen, Schaatsenrijders, Poelslak, Posthoornslak en Geelgerande watertor zijn eveneens aanwezig. En er is een schoolbos waar verschillende boomsoorten en struiken aanwezig zijn.

Alpenwatersalamander

En in maart was dit allemaal te zien: de vogels in de kooien waaronder uilen en watervogels hebben ook andere watervogels aangetrokken. Een koppel Blauwe reiger is zijn nest aan het inrichten in een boom. De Eksters zijn eveneens hun nesten aan het herstellen. De Canadese ganzen (exoten) zijn aan het baltsen, het afbakenen van hun territorium. De ezels vertonen hetzelfde gedrag. Koolmezen, Staartmezen, Merels… iedereen krijgt kriebels in de buik.

Er zal thematisch gegidst worden, bijvoorbeeld de vogels in de winter of de lente. Elk thema wordt tijdens een gidsbeurt, indien mogelijk, in een theoretisch en in een praktisch gedeelte uitgewerkt. Er zal een aangepaste map voorzien zijn, die de leerlingen dan gratis meekrijgen na de gidsbeurt. Deze brochure kan in de les wereldoriëntatie verder verwerkt worden. Het is een herhaling van de gidsbeurt en dus didactisch verantwoord.

Praktisch dient elke gidsbeurt 2 weken op voorhand aangevraagd te worden bij het College van Burgemeester en Schepenen, schriftelijk of via e-mail schepen.demey@deinze.be. Dag en uur, aantal leerlingen en klas worden vermeld op de aanvraag. Na goedkeuring wordt de klas van 15 tot 20 leerlingen, met de leerkracht, verwacht in de Brielschuur, tegenover de speeltuin.

De gidsbeurten gebeuren in een eerste stadium door parkbeheerder Adelin Haelvoet of natuurgids Florent Van Broek en duren iets meer dan 2 u. Het thema voor maart was 'Vogels in de winter' en voor april, mei en juni is het 'Lente in de Brielmeersen'.

Heb je thuis nog bruikbaar didactisch materiaal zoals bijvoorbeeld een schoolbord? Ook oude verrekijkers in goede staat zijn welkom. Neem hiervoor contact op met florent.van.broek@telenet.be.

Correctie

Op blz. 25 in vorige Meander werd gesteld, weliswaar niet zonder vraagteken, dat de vondst van *Cyperus rotundus* in Deinze wel eens de eerste vondst voor Vlaanderen zou kunnen zijn! Nu blijkt dat deze soort al eens in Vlaanderen werd gevonden in 1951-1952 volgens Filip Verloove's checklist 'Catalogue of Neofytes in Belgium 1800-2005'.

Bijkomende opmerking: navraag bij de aardappelverwerkende firma op wiens terrein in Deinze de soort aangetroffen werd, laat ons vermoeden dat de knolletjes meegekomen zijn met een lading aardappelen uit Spanje! Gelukkig - want deze soort is een echte pestsoort in de akkers - zullen de meeste knolletjes de erge vorst in januari niet overleefd hebben.

GZ: Natuurpunt afdeling Groot Zingem
IWG: Invertebratenwerkgroep 'Lampyris'
JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming
KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie
SV: Natuurpunt afdeling Scheldevallei
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-*plus*: Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*.
VWG: Vogelwerkgroep (vroeger WVO)
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling zwalm.vallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep

Zaterdag 11 april 2009

■ **NWB + RO: Plantenstudiedag in het 'Patersbos' bij Ronse.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 9u aan het Paterskerkje op de Elzeelse steenweg (tegenover de Mgr. Beylstraat). Einde omstreeks 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E3-51-33 met de oude spoorweg en het aanpalende bos (bij de Ronsenaars bekend als 'de Pyreneeën', waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Ook geschikt voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen eventueel ook voor een halve dag aansluiten (deze die 's namiddags willen aansluiten moeten bellen naar de GSM van Karel: 0474/77.82.76 - enkel die middag – om te weten waar we picknicken).

Zondag 12 april 2009

■ **SL: Vroegemorgenzangtocht in domein 'De Ghellinck'.** Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 6u30 aan de parking van domein de Ghellinck, Kortrijkstraat 70 te Elsegem. We luisteren en genieten van de vogelzang. Ideaal voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelwijsjes. Einde om 9u30. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids.

Woensdag 15 april 2009

■ **OUD: Avondlijke natuurwandeling naar de Koppenberg.** Gids: Karel De Waele (tel. 09/386.45.60 of –enkel die avond: GSM 0474/77.82.76). Samenkomst om 19u aan de kerk van Melden. Einde omstreeks zonsondergang. Genieten van de lenteverschijnselen in de natuur aan de voet van en op de Koppenberg. Meebrengen: verrekijker, laarzen en aangepaste kledij.

Donderdag 16 april 2009

■ **ZV: Derde theorieles cursus natuurfotografie.** Verantwoordelijke Hilde Vanlancker, tel. 0497/61.64.94. Lesgever Philip Vergeylen. Theorieles van 20u tot 22u in de Boekenzolder van het Egmontkasteel, Heldenlaan 90, 9620 Zottegem.

Zaterdag 18 april 2009

■ **RO+ PWG: 'Flora van het voorjaarsbos' deel 2 in Louise Marie.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 (enkel die namiddag: GSM: 0474/77.82.76).Samenkomst om 14u aan de kerk van Louise-Marie. We kammen het Muziekbos uit in hok E3-51-11. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen (onmisbaar), loep, flora's.

■ **ZV: Praktijkles cursus natuurfotografie.** Verantwoordelijke Hilde Vanlancker, tel. 0497/61.64.94. Lesgever Philip Vergeylen. Praktijkles van 13u tot 17u in het natuurgebied Vossenhol, Vossenholstraat Zottegem – Sint-Maria-Oudenhove. Meebrengen: goed schoeisel, fototoestel en een goed oog.

Zondag 19 april 2009

■ **VA+ VWG: Derde praktijkles van de vogelcursus 'Vogels kijken? Ook voor u!'** Gids: Paul Vandenbulcke (paul@vwg-vlaamseardennenplus.be) e.a., tel. 0475/34.65.86. Samenkomst om 9u aan jeugdherberg 'de Fiertel', Ruddersveld 7 te Ronse. Einde omstreeks 11u30 zowat samenvallend met het begin van de Vlaamse Ardennendag voor het grote publiek. Meebrengen: laarzen (of waterdicht schoeisel), verrekijker, vogelgids,...

■ **VA+, RLVA en ANB: Vlaamse Ardennendag te Ronse.** Op de Vlaamse Ardennendag kun je proeven van een zeer ruime waaier aan activiteiten rond natuur en landschap in onze streek. Centrale plaats is jeugdherberg De Fiertel, waar alle activiteiten van start gaan en waar je kennis kunt maken met verschillende verenigingen en werkgroepen. Je kunt er proeven van een streekbier of een mattentaart uit de Vlaamse Ardennen en een keuze maken uit de activiteitenlijst. Diverse activiteiten zijn aangepast voor mensen in een rolstoel. Voor kinderen zijn er speciale spelprogramma's. De demonstraties en infostanden kan je bezoeken vanaf 14u met vrij vertrek tot 15u30. Voor meer info zie: www.rlva.be.

Donderdag 23 april 2009

■ **ZV: Evaluatie praktijkles cursus natuurfotografie.** Verantwoordelijke Hilde Vanlancker, tel. 0497/61.64.94. Lesgever Philip Vergeylen. Theorieles van 20u tot 22u in de Boekenzolder van het Egmontkasteel, Heldenlaan 90, 9620 Zottegem.

Zaterdag 25 april 2009

■ **NWB: Plantenstudiedag in het Gentbos te Merelbeke.** Gids: Jean De Prez, tel. 09/251.27.26 of GSM 0472/48.42.34. Samenkomst om 9u aan de kerk van Merelbeke. Einde omstreeks 17u. De ganse dag planteninventarisatie in een nog te bepalen kmhok van het Gentbos, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Ook geschikt voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Liefhebbers uit onze regio kunnen voor kostendelend rijden altijd contact opnemen met Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 of e-mail karel.de.waele@skynet.be. Aansluiten 's namiddags kan eventueel ook mits te telefoneren naar de GSM van Jean om te weten waar we picknicken.

Zondag 26 april 2009

■ **GZ: familiale wandeling door de Scheldemeersen.** Gids: Eddy Van Den Abeele Start om 14u aan de Zingembrug (kant Zingem). Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

■ **IWG + VA: Zweefvliegen in 't Burreken,** Paul Pals. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u, ingang 't Burreken, t.h.v. Perreveld 14, Zegelsem. Paul Pals laat ons kennismaken met deze vliegende juweeltjes. Opgelet: geen cursus 'leren zweefvliegen' maar 'kennismaken met zweefvliegen'!

■ **SL+ MOW: Fietsen in de Leievallei.** Er wordt gefietst op eigen tempo in 2 lussen (ong. 25 km – makkelijk in te korten voor gezinnen met kinderen) en met drie vertrekplaatsen tussen 13u30 en 15u aan de kerk van Deinze, aan de Vrije Basisschool Leiebloem, Leiehoekstraat te Machelen of aan oude treinwagon op Oude Spoorwegberm (nabij Koestraat) te Zulte (grens Waregem). Onderweg zijn er info-stops aan natuurgebieden en andere interessante plekjes. Einde infostops om 17u30. Deelnameprijs: 2 EUR per persoon, 5 EUR per gezin, niet vooraf in te schrijven. Org. Milieufront Omer Wattez Leievallei, Natuurpunt Schelde-Leie en Waregem, Velt Leieland i.s.m. andere verenigingen en de gemeentebesturen van Zulte en Deinze. Deze activiteit kadert ook in de Actie Tandemtegenkanker. Info: Wim Bracke, tel. 09/380.01.03.

Zaterdag 2 mei 2009

■ **VA+PWG: 'Flora van het Kluisbos' deel 1 in Ruien.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 (enkel die namiddag: GSM: 0474/77.82.76). Samenkomst om 14u op de parking van het recreatieoord 'Kluisbos' in Ruien. We kammen een stuk van het Kluisbos uit in hok E2-56-21. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

Zondag 3 mei 2009

■ **SL: Vroegmorgentocht in de Scheldevallei te Eke.** Gids Jo Buysse, tel. 09/385.52.89. Samenkomst om 7u aan de kerk van Eke. Er is vooral aandacht voor de vogelzang. Einde omstreeks 10u. Goed schoeisel is noodzakelijk, een vogelgids en verrekijker zijn nuttig.

Zaterdag 9 mei 2009

■ **NWB: Plantenstudiedag in de IJsevallei te Huldenberg.** Gids: Daniël De Wit, tel. 0477/25.10.32. Samenkomst om 9u aan de kerk van Huldenberg (Vlaams Brabant). Einde omstreeks 17u. De ganse dag planteninventarisatie in in een nog te bepalen kmhok van de beboste IJsevallei, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Ook geschikt voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank (eventueel rugzakje om dit mee te dragen). Liefhebbers uit onze regio kunnen voor kostendelend rijden altijd contact opnemen met Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 of e-mail karel.de.waele@skynet.be.

Zondag 10 mei 2009

■ **VA + TW + Libbrechtcomité: Libbrechtwandeling te Zulzeke-Kluisbergen.** Samenkomst om 14u aan de kerk te Zulzeke. Gidsen: Filip Keirse, tel. 055/38.78.83 en Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Keuze uit twee wandelingen (5 of 8 km) die voornamelijk trage wegen volgen. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel. Deelname: 1 EUR/pp, max. 3 EUR/per gezin, 1 consumptie en folder inbegrepen. Info: libbrechtcomitee@telenet.be of 055/21.01.37.

Woensdag 13 mei 2009

■ **VWG: Bijeenkomst van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne,** o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel. 0475/34.65.86. Aanvang om 20u. Einde rond 22u30. Op deze bijeenkomst van de vogelkijkers uit de regio (of daarbuiten) zul je ongetwijfeld nieuwe zaken bijleren. Sedert het pure vergaderen op een ander moment plaatsvindt, staat alles in het teken van vogels en vogelkijken. Er worden enkele voorstellingen gebracht, die kunnen gaan over diverse thema's: determinatie, reisverslagen, projectresultaten,... Dit zowel voor de beginnende vogelkijker als de meer gevorderde. De exacte inhoud kan minstens een week op voorhand gevonden worden bij 'activiteiten' op onze VWG-website: http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/.

Zaterdag 16 mei 2009

■ **VA+PWG: 'Flora van het Kluisbos' deel 2 in Ruien.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 (enkel die namiddag: GSM: 0474/77.82.76). Samenkomst om 14u op de parking van het recreatieoord 'Kluisbos' in Ruien We kammen een stuk van het Kluisbos uit in hok E2-56-12. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

Zondag 17 mei 2009

■ **SL: Vroegemorgenzangtocht in domein 'De Ghellinck'.** Gids: André Wandels, tel. 09/383.66.25. Samenkomst om 7u30 aan de parking van domein de Ghellinck, Kortrijkstraat 70 te Elsegem. We luisteren en genieten van de vogelzang. Ideaal voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelwijsjes. Einde om 10u30. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids.

■ **SL: 'Vroege vogels in het Stadsbos Deinze'**: ontbijtwandeling. Gidsen: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60, en Wim Bracke, tel. 09/380.01.03. Samenkomst om 7u op de parking van domein De Ceder, Parijsestraat in Astene. We genieten van de ochtendlijke geluiden in het stadsbos om daarna aan te schuiven voor een lekker ontbijt in De Ceder om 9u. De 'minder vroege vogels' kunnen ook wat langer in bed blijven en om 8u30 ontbijten om daarna te wandelen door het bos en Astenedreef om af te sluiten om 11u. Kaarten voor het ontbijt (7 EUR volw en 3,5 EUR voor kinderen -12 j en 20 EUR voor een gezin) te bekomen in De Ceder en in Bioshop Deinze of via overschrijving vóór 10 mei op rek 979-6158780-61 van Samenwerkingsverband Stadsbos Deinze. Organisatie in samenwerking met het Samenwerkingsverband Stadsbos Deinze.

Donderdag 21 mei 2009 (Hemelvaartdag)

■ **IWG: Insecten van het Molsbroek,** Patrick Despiegeleir. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 13u aan de Bioshop De Zonnebloem, Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde of om 14u aan de ingang van het Molsbroek. Het Molsbroek, een moerasgebied, te Lokeren is voor insectenkenners zeker de moeite waard om een bezoekje te brengen. Vlinders, libellen, lieveheersbeestjes, kevers en nog andere invertebraten komen aan bod.

■ **ZV: Zomeravondwandeling: Verkenning van het Mijnwerkerspad.** Gids: Monique Erzeel, tel. 09/360.48.29. Samenkomst om 19u30 aan de Boembekemolen, Boembekestraat te Brakel – Michelbeke. Einde rond 21u30. Meebrengen: plantengids en vergrootglaasje.

Zaterdag 23 mei 2009

■ **IWG+KRB: Europese nachtvlindernacht in 't Burreken,** Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 21u30, Stokstraat 54, Schorisse. Dit weekend worden er over grote delen van Europa nachtvlinders geteld. Zo is men in staat populaties met elkaar te vergelijken. De Lampyris groep werkt mee aan dit project.

■ **WMB: Werkdag in natuurgebied Munkbosbeekvallei, hooilandbeheer.** Verantwoordelijke: Laurent Flostroy, tel. 0498/67.71.09. Afspraak om 9u30 aan brouwerijstraat 41 te Dikkele: tussen de beek en huis nummer 41 richting bos gaan, iets verder zal er een pijltje hangen. Einde voorzien rond 17u.'s Middags is er verse soep en brood met beleg. Meebrengen: stevige schoenen of laarzen!

Zondag 24 mei 2009

■ **IWG+KRB: Lieveheersbeestjes in 't Burreken,** Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u in 't Burreken, Perreveld 14, Schorisse. Al jaren gaan we in deze periode van het jaar, tijdens een leerrijke en aangename familiewandeling, de Lieveheersbeestjes van 't Burreken inventariseren. Dit is een activiteit welke kadert in de nationale Dag van het Lieveheersbeestje.

Dinsdag 26 mei 2009

■ **ZV: Beheerswerken in het natuurgebied Boterhoek (Middenloop Zwalm).** Verantwoordelijke: Joris Otte, tel. 09/360.44.82. Samenkomst om 19u30 aan de Boembekemolen. Er worden distels gemaaid. Einde rond 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Vrijdag 29 mei tot maandag 1 juni 2009

■ **NWB: Botanisch Pinksterweekend te Löf aan de Duitse Moezel.** Gids: André Van den Bergh, tel. 052/35.05.18. Verblijf in halfpension in het hotel Krähennest. Vier dagen botaniseren in de Eifel en Hunsrück. Liefhebbers uit onze regio kunnen voor kostendelend rijden altijd contact opnemen met Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 of e-mail karel.de.waele@skynet.be. Inlichtingen bij André.

Zondag 31 mei 2009 (Pinksteren)

■ **VA+ MOW: Officiële opening van het nieuwe reservaat Paddenbroek te Kluisbergen.** Gids: Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91 en Thijs Lietaer, tel. 0473/58.17.14. Samenkomst om 9u aan het gemeentehuis van Kluisbergen, Parklaan te Berchem. Wandeling en observatie vogels en planten reservaat Paddenbroek en Weyns. Kennismaking met deze twee restanten uit de oude ijstijdvallei van de Schelde. Aansluitend om 10u45 officiële opening en kennismaking met het nieuwe reservaat Paddenbroek. Samenkomst aan de parking aan het gemeentehuis.Toelichting van het beheer en korte wandeling door het moerasreservaat via het knuppelpad. Er is een drankje voorzien. Ook inzage dossier 'Invertebraten Paddenbroek 2009'. Organisatie: Werkgroep NP/MOW Kluisbergen i.s.m. Gemeentebestuur.

■ **VA+VWG: Familiale vogelwandeling in het teken van dorp en akker.** Gids: Dieter Geenens tel. 0498/17.74.48. Samenkomst om 14u aan parking voetbalveld Zegelsem in Rovorststraat (Vanop N8, Leierwaarde, Burreken, Rovorst). Een zeldzame stek met veel akkervogels. Ook aandacht voor vogels rondom boerderij en tuin. Familievriendelijke wandeling, doch buggy-onvriendelijke modderpaden. Einde om 17u. Meebrengen: verrekijker, goed schoeisel.

■ **GZ: Familiale wandeling van Grootmeers naar Kaaimeers te Meilegem via het veer.** Gids: Eddy Van Den Abeele, tel. 09/384.43.54, Natalie Schepens en Lieven Nachtergaele. Start om 14 u aan de Scheldebrug in Zingem, kant Zingem. We gaan in groepjes van 10 door de Grootmeers en gaan over de Schelde met de plaatselijke veerboot; na een korte wandeling in de Kaaimeersen keren we terug met het veer en wandelen langs Mesureput terug door Grootmeers. In de Kaaihoeve wordt een drankstop voorzien. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

■ **ZV: Dag van het Park te Zottegem.** Alles gaat door in

domein Breivelde, Parkstraat 1 te Zottegem. Er is keuze uit verschillende mogelijkheden: 1) Thema: liefdesleven van de parkfauna. Gids: Bart Magherman, tel. 09/360.09.99. Start om 9u30, einde om 11u30. Drankje voorzien na de wandeling. 2) workshop rondom liefde bij insecten door Karel De Vuyst. Speciaal voor jonge gezinnen met kinderen. Start om 9u30, einde 12u30. 3) Historiek en beheer van het domein, rondleiding door erfgoedonderzoeker Geert Van Der Linden. Start om 14u, einde 16u30. Organisatie ism Groendienst en diverse stadsdiensten, milieu en jeugdraad.

Dinsdag 2 juni 2009

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Jansveld (Middenloop Zwalm)**. Verantwoordelijke: Jan François, tel. 09/361.03.00. Samenkomst om 19u30 aan het zuiveringsstation van Brakel. Er worden distels gemaaid. Einde rond 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Zaterdag 6 juni 2009

■ **GZ+PWG: 'Flora van de Scheldevallei" deel 1 in Zingem.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 (enkel die namiddag: GSM: 0474/77.82.76). Samenkomst om 14u op de parking aan de voet van de Scheldebrug in Zingem. We kammen de Grootmeers uit in hok E3-11-24. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **IWG+KRB: Nachtvlinders in 't Burreken,** Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 21u30, Stokstraat 54, Schorisse. Draken, kamelen, dromedarissen en eekhoorns (allemaal nachtvlinders) vliegen deze nacht misschien wel tegen de lamp en zullen dan door iedereen te bewonderen zijn.

■ **SV+ VWG: Vogeltocht naar de Kempense Heide en Nachtzwaluw.** Gidsen, Nico Geiregat, tel. 0473/93.32.33 en Paul Vandenbulcke tel.0475/34.65.86. Vertrek om 14u aan de kerk te Eke. We ontdekken de vogels van het heidegebied. Nadien gaan we op zoek naar één van meest verborgen vogels: de Nachtzwaluw. Gezien dit een heel weersafhankelijke activiteit is, kan minstens het laatste deel ervan bij slecht weer wegvallen. Kostendelend rijden. Einde na middernacht. Meebrengen: aangepaste kledij ('s nachts koelt het af), stevig schoeisel, verrekijker, vogelgidsen en avond-picknick (incl. drank) die we ergens langs de baan nuttigen.

Dinsdag 9 juni 2009

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Vossenhol (Middenloop Zwalm)**. Verantwoordelijke: Jan François, tel. 09/361.03.00. Afspraak om 19u30 aan de ingang van het Kloosterbos, Kloosterbosstraat te Zottegem - Sint-Maria-Oudenhove. Er worden distels gemaaid. Einde rond 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Zaterdag 13 juni 2009

■ **OUD + NWB: 'Flora van de Langemeersen in Petegem aan de Schelde'**. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 (enkel die namiddag: GSM: 0474/77.82.76). Samenkomst om 9u aan de kerk van Petegem/Schelde. We kammen een stuk van de Langemeersen uit in hok E2-38-11. Einde om 17u. De ganse dag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Liefhebbers die géén hele dag mee kunnen, sluiten best aan 's voormiddags, of nemen om 13u contact op met de gids via GSM om te weten waar ze kunnen aansluiten). Meebrengen: laarzen, loep, flora's, drank en knapzak.

Zondag 14 juni 2009

■ **SL: Bezoek aan het Afrikamuseum en het arboretum in Tervuren.** Gids: Paul Geeroms, tel. 092/82.24.08. Samenkomst om 8u30 aan de kerk te Eke. Kostendelend rijden. In de voormiddag (10-12u) leidt Paul ons rond in het Afrikamuseum, Leuvensesteenweg 13, 3080 Tervuren. Daar loopt een fototentoonstelling 'Omo, herders & design'. De tentoonstelling belicht de leefomgeving en de gebruiksvoorwerpen van een aantal herdersvolkeren in de vallei van de Omo-rivier in het zuidwesten van Ethiopië. Zie ook http://www.africamuseum.be/omo Meebrengen: picknick.

In de namiddag leidt Paul ons rond in het Arboretum van Tervuren, Vlaktedreef, 3080 Tervuren, zie ook http://www.arboretum-tervuren.be/Pages/accueilnl.htm. Het Arboretum bevat de meest typische bomen van de gematigde klimaatzone van het Noordelijk halfrond. De mensen die enkel aan deze namiddagactiviteit willen deelnemen kunnen hier aansluiten (GSM Paul: 0475/34.95.13). Einde omstreeks 17u.

■ **MOW Maarkedal: Zomerwandeling met aansluitend bio-buffet.** Start om 10u aan de Bosterij, Bosterijstraat 3, Schorisse. Wandeling van ± 8 km over trage wegen. Onderweg trakteren we op een bio-aperitief. Stevig schoeisel ten zeerste aangeraden. Aansluitend bio-buffet in de Bosterij mits voorinschrijving op 055/23.91.02 of info@mow-maarkedal.be (tot 8 juni). Volwassenen: 12 EUR – kinderen (-12 j.) 7 EUR.

■ **RO: beheerswerken in het reservaat Tombeele-Pyreneeën:** maaien in de poelenweide. Voor praktische afspraken vooraf contact opnemen met Philippe Moreaux 055/21.88.87 Samenkomst om 14u aan de Paterskerk, Steenweg op Elzele te Ronse (t.o. Mgr.Beylsstr.). Einde omstreeks 17u. Meebrengen: zeis, laarzen, werkhandschoenen.

Woensdag 17 juni 2009

■ **SL: Avondlijke natuurwandeling door het 'behaaglijk' landschap van Sint-Martens-Leerne (Deinze).** Gids: Karel De Waele (tel. 09/386.45.60 of –enkel die avond: GSM 0474/77.82.76). Samenkomst om 19u aan de kerk van St-Martens-Leerne (aan de rotonde). Einde omstreeks zonsondergang. Genieten van dit unieke landschap met oude hagen rond de boerderijen en het kasteelpark van Leerne. Meebrengen: verrekijker, wandelschoenen, aangepaste kledij.

Donderdag 18 juni 2009

■ **IWG: De ziekte van Lyme, getuigenis van een slachtoffer,** Bryan Goethals. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 20u in de Bioshop De Zonnebloem, Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde. Er zijn maar weinig plaatsen waar we zo tot rust en tot onszelf kunnen komen als in het bos. Maar een natuurwandeling is niet helemaal zonder risico. Kleine spinachtigen (lees teken) hebben het op mensenbloed gemunt en kunnen een boswandeling een akelig vervolg geven. Einde omstreeks 22u30.

■ **ZV: Zomeravondwandeling in natuurgebied Parkbos-Uilenbroek.** Gids: Dominiek Decleyre, tel. 09/360.37.62. Afspraak om 19u30 aan de picnic-tafel op de Waesberg te St-Maria-Lierde.Einde rond 21u30. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen.

Zaterdag 20 juni 2009

■ **GZ+PWG: 'Flora van de Scheldevallei' deel 2 in Zingem.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 (enkel die namiddag: GSM: 0474/77.82.76). Samenkomst om 14u aan de kerk van Zingem. We kammen de Kleinmeers uit in hok E3-11-22. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende velddeterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

Zondag 21 juni 2009

■ **IWG+KRB: Kevers in 't Burreken,** Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u in 't Burreken, ter hoogte van de bramentuin op de Ganzenberg, Schorisse. Het is soms wat zoeken om kevers te zien te krijgen. Toch zijn er heel veel en heel mooie soorten te vinden. Ronny vertelt ons ook over hun levenswijze en behoeften.

■ **ZWG: Kortste nacht van het zoogdier 2009 – Zoogdieren in en om het huis.** Coordinator: Paul Van Daele, tel. 055/23.92.10. Start om 16u. Plaats: zie website ZWG http://users.telenet.be/zoogdiervaplus/Aktiviteiten/Aktiviteiten.html. Zoogdieren rondom bewoning. Inventarisatie van zoogdieren rondom landbouwbedrijven en mogelijkheden voor bescherming van zoogdieren rond erven en tuinen. Einde omstreeks middernacht.

Zondag 21 juni tot zondag 28 juni 2009

■ **NWB: Botanisch zomerverlof in de Alpen, in Les Gets (Franse Alpen).** Gids: Hedy Lecomte, tel. 050/54.49.24, GSM 0474.83.75.81. Verblijf in halfpension in hotel Alpina te Les Gets in de Franse Haute Savoie. Een weekje botaniseren in de Franse Alpen. 47 EUR/persoon per dag (halfpension) in twee of driepersoonskamer; single 56 EUR. Inschrijven moest normaal gebeuren voor 15 december 2008. Wie nu nog geïnteresseerd is kan eventueel nog eens telefoneren naar Hedy om te zien of

er nog plaats is. Deelnemers krijgen op tijd een brief met de richtlijnen.

Vrijdag 26 juni 2009

■ **GZ: Beheerswerken op Kleinmeers te Zingem.** Verantwoordelijke: André Vandecapelle, tel. 09/384.29.73 GSM 0498/45.93.42. Samenkomst om 8u30 op de Scheldekaai aan het sas te Asper (trekweg). Einde omstreeks 18 u. Meebrengen: zeis, handschoenen, goed schoeisel.

Zaterdag 27 juni 2009

■ **GZ: Beheerswerken op Grootmeers te Zingem.** Verantwoordelijke André Vandecapelle, tel. 09/384.29.73 GSM 0498/45.93.42. Samenkomst om 8u30 aan de ingang langs de Schelde (trekweg). Einde omstreeks 18u met daarna een midsummer drankje en hapje. Meebrengen: zeis, handschoenen, goed schoeisel.

Zondag 28 juni 2009

■ **RO: Familiale natuurtocht naar de Vallei van de Drie Beken, ten oosten van Diest.** Gids: Frank Delbecque, tel. 016/63.01.74. Begeleidende gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst om 8u aan de kerk van Eke of om 9u30 aan de kerk van Engsbergen. Van hieruit rijden we naar de Kiewithoeve, waar de wandeling vertrekt. In de voormiddag bezoeken we het deelgebied Prinsenbos te Molenstede. Het gebied sluit aan bij het reservaat Dassenaarde van de vzw. Natuurpunt. We verkennen hier enkele heiderelicten en schrale hooilanden met o.a. Heidekartelblad, Blauwe knoop, Trekrus, Stekelbrem, Dotterbloem, Brede orchis. We picknicken in de Kiewithoeve (taverne). Picknick kan dus in de wagen blijven. Hier zijn snacks en broodjes verkrijgbaar, maar eigen boterhammen kunnen ook, als we maar een drankje bestellen. Na de picknick gaan we naar Schaffen, kerk Vleugt. We verzamelen daar om 13u30 voor de namiddagwandeling.

In de namiddag gaan we stroomopwaarts richting Limburgse grens naar het deelgebied Schutshagen-Brelaar. In deze omgeving bevinden zich de meeste reservaatspercelen. In de omgeving broeden veel Buizerds, alsook Havik, Wespendief, Zwarte specht, Wulp, Blauwborst, Krakeend, Wintertaling, Wielewaal, Sprinkhaanzanger. We bezoeken enkele heringerichte weekendvijvers met interessante libellen, o.a. Metaalglanslibel, Smaragdlibel. Het gebied is ook interessant voor sprinkhanen: Moeras-, Kust-, Zomp en Gouden sprinkhaan. In de Kleine beek vinden we nog Drijvende waterweegbree. Einde omstreeks 17 uur. Meebrengen: laarzen, goed schoeisel, veldgidsen, verrekijker, lunchpakket.

■ **KRB: Natuurbeheer in Het Burreken.** Verantwoordelijke: Filip Hebbrecht, tel. 055/49.55.63. Samenkomst om 9u aan het Perreveld N°14 te Zegelsem. Voor wie de handen uit de mouwen wil steken een mooie gelegenheid. Hooilandbeheer, vrijhouden van het wandelpad, maaien van een ingesloten veldje. Einde omstreeks 12 u. Meebrengen: laarzen, zeis, rakel.

■ **ZV: Boembekefeesten.** Jaarlijks feest van VZW Boembeke op de terreinen aan de Boembekemolen. 14u: natuurfietstocht langsheen de reservaten in de Zwalmvallei. 17u: inwijding met fanfare van de Boembekekapel door de bisschop. 18u30 BBQ (met inschrijving). Vanaf 14 uur doorlopend springkasteel en volksspelen. Inschrijving en inlichtingen Jo Janssens 09/361.35.55.

Dinsdag 30 juni 2009

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Jan De Lichte (Middenloop Zwalm)**. Verantwoordelijke: Bart Magherman, tel. 09/360.09.99. Afspraak om 19u30 aan de molen, Beugelstraat te Zottegem - Velzeke. Er worden distels gemaaid. Einde om 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Woensdag 1 juli t.e.m. 3 juli 2009

■ **IWG: Lampyris 3-daagse St Pietersberg.** Gerda Achtergaele (grafe) & Bryan Goethals. Info en inschrijven: bryan.goethals@telenet.be Het kalkmassief van de Sint-Pietersberg is een unieke streek met pittoreske dorpjes, forten en kastelen, tal van waterlopen, een bewogen geschiedenis en een uitzonderlijke natuur. Deze blinkt uit door kalkgraslanden met veel zeldzame soorten, vaak met zuiderse oorsprong (info: www.sintpietersberg.org). Het precieze programma wordt opgesteld afhankelijk van de weersomstandigheden en de interessegebieden van de deelnemers. Naast aandacht voor ongewervelden zal er ook aandacht zijn voor het landschap, zijn ontstaan en ecologie. Tijdens de excursies worden Gerda en Bryan bijgestaan door andere leden van Lampyris gespecialiseerd in verschillende diergroepen (bvb. vlinders, kevers, slakken,...). Deelnemers krijgen vooraf een uitgebreide bundel. Er zal voor sommige onderdelen een 'freak'- en een 'light'-versie voorzien worden. De gekozen verblijfsaccommodatie biedt ook ruimte voor regenprogramma's en avondactiviteiten (voordracht, determineren, nachtvlinders vangen,....). Kostprijs (2 overnachtingen, 2 avondmalen, 2 ontbijten, 2 lunchpakketten, bed- & badlinnen en algemene kosten): 125 EUR.

Donderdag 2 juli 2009

■ **ZV: Zomeravondwandeling in de Bovenlopen van de Zwalm.** Gids: Vincent Decroock, tel. 0498/10.95.39. Samenkomst om 19u30 aan de kerk van Opbrakel. Einde om 21u. Meebrengen: stevig schoeisel.

Donderdag 2 t.e.m. maandag 13 juli 2009

■ **SL: Reis naar Orkney en Shetland.** Reisleider is Michel Vander Vennet.

Zondag 5 juli 2009

■ **VWG+ SL: Zomeruitstap van de Vogelwerkgroep naar Zeeland over de Westerschelde.** Gidsen Nico Geiregat tel. 0473/93.32.33. & Paul Vandenbulcke, tel. 0475/34.65.86. Afspraak aan de kerk van Eke om 7u30. Einde omstreeks 19u. Meebrengen: stevig schoeisel (aangepast aan de weersomstandigheden), vogelgidsen, verrekijker/ telescoop, picknick die we 'ergens langsheen het traject' nuttigen.

■ **IWG + KRB: Vlinders in 't Burreken**, Ronny De Clercq. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 14u in 't Burreken, ter hoogte van de bramentuin op de Ganzenberg, Schorisse. Voor het merendeel van de vlinders is het nog wat te vroeg, omdat ze nu in een rups of popstadium vertoeven. Toch vliegen er al enkele speciale graslandsoorten. Op zoek dus naar het Icarusblauwtje, Bruin blauwtje en Hooibeestje.

Dinsdag 7 juli 2009

■ **ZV: Beheerswerken in natuurgebied Jansveld (Middenloop Zwalm).** Verantwoordelijke: Jan François, tel. 09/361.03.00. Samenkomst om 19u30 aan het zuiveringsstation van Brakel. Er worden distels gemaaid. Einde om 22u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel, zeis.

Zaterdag 11 juli 2009

■ **SL: Beheerswerken in het Kordaelbos te Nokere.** Verantwoordelijke: Lieven Kinds, tel. 09/383.71.39. Afspraak om 9u aan de ingang van het bos in de Holstraat te Nokere. Voorbereiding van hakhoutbeheer en maaibeheer. Einde omstreeks 12u. Meebrengen: zaag, bijl, werkhandschoenen, laarzen.

Donderdag 16 juli 2009

■ **WMB: Zomeravondwandeling in natuurgebied Munkbosbeekvallei.** Gids: Laurent Flostroy, tel. 0498/67.71.09. Afspraak om 19u30 aan de bushalte schuin tegenover de kerk van Beerlegem (Zwalm). Einde rond 21u30. Meebrengen: stevig schoeisel.

Woensdag 22 juli 2009

■ **SV: Avondlijke natuurwandeling langs de oude en de nieuwe Schelde in Meilegem.** Gids: Karel De Waele (tel. 09/386.45.60 of –enkel die avond: GSM 0474/77.82.76). Samenkomst om 19u aan de Kaaihoeve in Meilegem. Einde omstreeks zonsondergang. Genieten van de vogelwereld op het water en de flora op de Scheldedijk. Meebrengen: verrekijker, stevig schoeisel, aangepaste kledij.

Zaterdag 25 juli 2009

■ **NWB: Plantenstudiedag in de kalkstreek te Somme-Leuze.** Gids: Freddy Wyzen, tel. 0478/65.14.48. Samenkomst om 9u aan de kerk van Somme-Leuze (aan de N953 in de prov. Namur). Einde omstreeks 17u. De ganse dag planteninventarisatie in een nog te bepalen kmhok met kalk- en schiefferheuvels, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Ook geschikt voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank (eventueel rugzakje om dit mee te dragen). Liefhebbers uit onze regio kunnen voor kostendelend rijden altijd contact opnemen met Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 of e-mail karel.de.waele@skynet.be.

Prachtige natuurfoto's...

zijn te bewonderen op de websites van volgende natuurfotografen:

Yves Adams, Rollin Verlinde, Misjel Decleer en Ludo Goossens.
http://www.vildaphoto.net/

Prof. Paul Busselen.
http://www.kuleuven-kortrijk.be/nl/algemeen/natuur

Pieter en Marc Espeel.
http://www.fottoos.be

Gunther Groenez.
http://users.pandora.be/gunther.groenez/

Bart Heirweg.
www.bartheirweg.com

Gerard Mornie.
http://users.pandora.be/GerardMornie/

Ivan Steenkiste.
http://users.skynet.be/wielewaal/

Philip Vergeylen.
www.photographics.be.

Bezoek de website van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
http://vlaamseardennenplus.be

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD

alle snoeiwerken ook verlagen van bomen

MICHAEL BEKAERT

Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

LE ROY RINASSUR BVBA

Warandestraat 17, 9810 Nazareth
Tel: 09/385.44.60 - 09/385.61.32
e-mail: leroy@rinassur.be

centea

verzekeringsmakelaar nr. 13839

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Beatrijs

BOEKHANDEL

Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde

Tel: 055/31.44.77
Fax: 055/30.03.45

P.V.S. electronic developments b.v.b.a.

E L E K T R O N I C A
ontwerp - productie - repair

+ *ZAKLAMPEN* www.pvsed.com/zaklampen

voor alle inlichtingen:
info@pvsed.com of 055/49.60.12
Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm. BE 866.983.228

Solid partners flexible solutions

FORTIS BANK

Naamloze vennootschap
Warandeberg 3
B 1000 Brussel

B.T.W. BE 403.199.702
H.R. Brussel nr. 76034

TUINAANLEG
specialiteit
opritten en terrassen

EV

tuinarchitect
VAN COLENBERGHE ERIC
Pontstraat 72 - 9870 Zulte
Tel. / Fax: 056/60.40.21

Office Partners

méér dan complete kantoorinrichting

gratis cataloog
& info folder
professioneel advies op maat

http://www.officepartners.be
e-mail: officepartners@skynet.be

Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
Tel: 055/30.41.13 - Fax: 055/30.91.13

POLET ACCOUNTANCY BVBA
Boekhouding - Fiscaliteit - BTW
Eenmanszaken - Vennootschappen

Pascal Polet
Meiweg 30, 9870 Zulte
Tel: 056/61.53.27
Fax: 056/61.79.01
Gsm: 0476/44.90.91
E-mail: polet.accountancy@skynet.be

Boomkwekerij
DE BOCK LV

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen.

Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

DE Website Zoogdierenbescherming

Dirk Criel

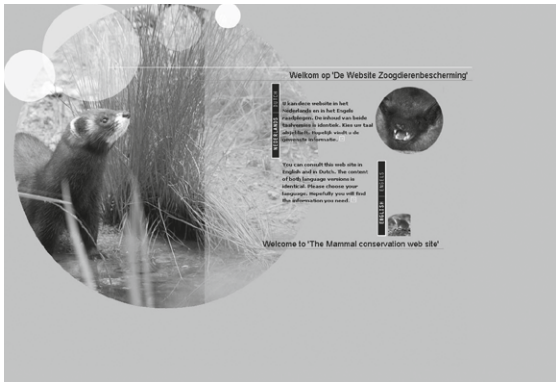

Tussen alle websites over zoogdieren is de 'website Zoogdierenbescherming' wellicht een buitenbeentje. Het is een portaalwebsite ofwel een wegwijzer naar diverse kennisbronnen op het internet. De website beoogt informatie te verstrekken en uit te wisselen over alles wat concreet met de bescherming en het beheer van zoogdieren te maken heeft.

De website is van oorsprong Nederlandstalig, maar werd eveneens volledig naar het Engels vertaald. De inhoud is in beide gevallen identiek en meertalig, maar bevat toch vooral Nederlandse, Engelse, Franse en Duitse referenties. Het doel van de website is informatie te vergaren en beschikbaar te stellen over methoden en technieken voor de bescherming van Europese zoogdieren en te verwijzen naar concrete beschermingsacties. Dit betekent dat je er enkel informatie kan terugvinden over beschermingsmaatregelen en beheervoorstellen voor zoogdieren evenals de resultaten van beschermingsplannen en -acties. Deze informatie wordt zowel gegroepeerd per orde, familie en soort, als per thema. Voor informatie over de biologie en ecologie van soorten moet je op andere websites zijn. Slechts uitzonderlijk wordt van deze regel afgeweken.

Het is geenszins de bedoeling om zelf gegevens aan te leveren, maar enkel als draaischijf te fungeren. Dit wil zeggen dat de inhoud van de website geheel wordt bepaald door de kwaliteit en kwantiteit van de informatie die elders - doorgaans op andere websites - aanwezig is of door sitebezoekers wordt aangeleverd.

De gebruikers vinden op de website ook een brede waaier digitale nieuwsbrieven, contactadressen van nationale zoogdierenverenigingen, koopadressen voor materialen, links naar discussieforums, congresverslagen, aankondigingen van internationale studiedagen, literatuurbronnen en nog veel meer.

Ook zijn enkele thematische pagina's voorzien die bepaalde beschermingsonderwerpen uitdiepen. Ze bundelen informatiesnippers die verspreid zitten over het internet en die op de thematische pagina netjes op een rijtje worden gezet.

Tenslotte kunnen gebruikers ook zelf discussiedocumenten en ideeën posten en zo voorleggen aan andere geïnteresseerden.

Je vindt de 'website Zoogdierenbescherming' onder **www. zoogdierenbescherming.org**.

Uilenpraat

Norbert Desmet

Telkens weer verbaast het ons zoveel volk te zien opduiken op de stilaan klassiek geworden uilenwandeling in het Kluisbos. 75 deelnemers dit jaar aan wat een van de betere wandelingen zou worden. De voorbereiding met Willy liet het beste verhopen: de uilen waren de winter blijkbaar redelijk doorgekomen. Er blijken slechts hier en daar wat spelers uitgevallen en we zijn benieuwd naar de eindbalans van dit jaar. Soms halen we voor de Bosuil 15-16 territoria, nu in maart komen we aan 11 koppels die het bos in mooi

Daar zit hij! *foto: Eddy Vervynck*

afgebakende gebieden verdelen om daar straks hun kroost in groot te brengen. Op 8 februari was het ook mooi weer, licht bewolkt tot open, niet te veel wind en niet echt koud…

In de aanloop zien we steeds het ons vertrouwde koppel Bosuilen tussen de Toren en de Vierschaar. Het is een gemengd paartje: een roestbruin en een vuilbruin exemplaar. Het is bovendien een stabiel koppel, ze zitten al jaren op nagenoeg dezelfde bomen te overwinteren. Er is altijd wel iets nieuws: dit jaar hebben ze buren op 50 m afstand, in een grote den. Zo dicht is ongewoon voor Bosuilen, normaal houden ze buren in stoer territoriumgedrag op veilige afstand… Latere waarnemingen toonden aan dat beide koppels een stek op de rand van hun territorium hebben gekozen en voorbeeldig in tegengestelde richting hun roestplaatsen verlaten om wat verder te gaan roepen. Daar gaan onze speculaties van de uilendag: een paartje met zijn jongen van vorig jaar, die net als bij de mensen in de buurt komen wonen, vergeet het maar… Want het is overleven in de winter in zo'n monotoon beukenbos en Bosuilen delen niet graag de schaarse prooien…

18u, de timing was perfect. De troepen werden opgesteld in het Vlaams Gewestbos in volledige rust (wat altijd een relatief begrip is). Steeds weer heb

Ideale uitkijk *foto: Eddy Vervynck*

je die onzekerheid, zal het lukken? Willy, expert in bosuilengeluiden start de imitatieroep, 'net echt' hoor ik in het publiek, inderdaad! Wat moeizaam antwoordt de eerste om18u15 maar tegelijk zet deze wat buren aan tot enige activiteit. Aan de ene kant de rode lucht van de ondergaande zon, aan de andere kant de maan die even komt piepen, de sfeer is indrukwekkend. Het duet dat Willy aangaat met de Bosuil maakt iedereen stil. Bovendien nadert stilaan de Bosuil en we zien met de ganse groep dat hij zich van beuk tot beuk verplaatst om dan met zijn roep de indringer te imponeren… en dit minutenlang.

Troepen opgesteld *foto: Eddy Vervynck*

Stappend op de terugweg door het bos waren alvast de gidsen zeer tevreden en zo te voelen velen met hen, we kregen de verwachte waarnemingen, maar zeker ook het beleven van de avond door de kleine mens in het grote bos, we zijn het zo ontwend…

31ste Vlaamse Ardennendag

Zondag 19 april
Jeugdherberg De Fiertel – Ronse

Organisatie

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*, Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, Agentschap voor Natuur en Bos en Jeugdherberg De Fiertel

De 31ste Vlaamse Ardennendag wil meer dan ooit tevoren de trefdag zijn voor alle gezinnen en organisaties met interesse voor natuur en landschap in de Vlaamse Ardennen. Vanaf nu organiseert ook het Agentschap voor Natuur en Bos mee, zodat de drie belangrijkste organisaties, die dagdagelijks de handen uit de mouwen steken voor natuur- en landschapsbehoud, u een volledig programma kunnen aanbieden.

Op de Vlaamse Ardennendag kan je proeven van een **zeer ruime waaier aan activiteiten** die de natuur en het landschap in deze regio in de kijker plaatsen. Centrale plaats is Jeugdherberg De Fiertel, waar alle activiteiten van start gaan en waar je kan kennis maken met verschillende verenigingen en werkgroepen. Je kan er proeven van een streekbier of een mattentaart uit de Vlaamse Ardennen en een keuze maken uit de activiteitenlijst.

Diverse activiteiten zijn aangepast voor mensen in een rolstoel. Voor kinderen zijn er speciale spelprogramma's.

Als kers op de taart organiseert op hetzelfde moment en dezelfde plaats de Jeugdbond voor Natuur en Milieu, de beestigste jeugdbeweging, haar regionale piepdag. Piepers zijn de kinderen van 8 tot 12 jaar die bij de JNM hun eigen activiteiten op maat krijgen. En voor iedereen die zich wil specialiseren in een bepaald natuurthema zijn er de studiewerkgroepen van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*, die hun dag van de natuurstudiewerkgroepen aanbieden, met themawandelingen en infostanden.

Programma

Doorlopend van 14u tot 15u30.
Vrije landschapswandelingen naar het Muziekbos.
Het Muziekbos is een bos in beheer bij het Agentschap voor Natuur en Bos.

• Elk half uur (14u, 14u30, 15u, 15u30) start een begeleide landschapswandeling van ongeveer 2u lang.

Themawandelingen

• 14u15: met de bosgroep naar een privébos. De Bosgroep Vlaamse Ardennen neemt je mee naar een privébos dat speciaal voor de Vlaamse Ardennendag toegankelijk is.

• 14u45: geneeskrachtige planten: De Vlaamse Vereniging voor Herboristen neemt u mee op zoek naar de verborgen en vergeten eigenschappen die planten bezitten.

• 15u15: vogelwandeling. De vogelwerkgroep van Natuurpunt gaat op zoek naar typische vogels voor het bos en de bosrand. Neem zeker een verrekijker mee.

• 15u45: viezebeestjeswandeling. Maak kennis met insecten, spinnen, wormen en andere niet voor de hand liggende diertjes, samen met Lampyris, de viezebeestjeswerkgroep van Natuurpunt.

• 16u15: plantenwandeling. De bossen van de Vlaamse Ardennen zijn in heel het land gekend voor hun rijke kruidenlaag. Iedereen kent de Wilde hyacint wel, maar om te weten hoe al die andere bloemen heten, ben je van harte welkom bij de plantenwerkgroep van Natuurpunt.

8- tot 12-jarigen

• Regionale piepdag van de Jeugdbond voor Natuur en Milieu. Start om 14u, einde om 17u30.

In en rond de jeugdherberg

• Infostanden van diverse organisaties actief rond natuur en landschap in de Vlaamse Ardennen.

• Demonstratiestanden met materiaal voor natuurbeheer van het Agentschap voor Natuur en Bos en aquaria/terraria met amfibieën uit de Vlaamse Ardennen door het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen.

• Verkoop- en demonstratiestand van verrekijkers en telescopen van Optiek Van Ommeslaeghe. Hier kan je het beste optische materiaal op de markt bestuderen.

• Verkoop van boeken over natuur en landschap door De Zonnebloem met een volledig aanbod over natuur in Vlaanderen en daarbuiten.

De deelname aan de Vlaamse Ardennendag is gratis.

Partnerorganisaties: CVN, JNM, Toerisme Vlaamse Ardennen, MJA, MOW, Bosgroep Vlaamse Ardennen tot Dender, Stichting Levend Erfgoed, Vlaamse Herboristen Vereniging, VOC Geraardsbergen-Lierde, VOC Merelbeke, Gezinsbond Ronse, VELT, Stad Ronse.

Trefpunt

Centrale afspraakplaats van de Vlaamse Ardennendag is de Jeugdherberg De Fiertel in Ronse. Deze jeugdherberg ligt op een prachtige en typische helling van de Vlaamse Ardennen, naast de

Kanarieberg en onder het Muziekbos.

Bereikbaarheid

• Fiets: Jeugdherberg De Fiertel ligt tegen het knooppunt 42 van fietsknooppuntennetwerk van Toerisme Oost-Vlaanderen. Op www.tov.be (>fietsen>routeplanner) kan je een route uitstippelen van jouw startplaats tot dit knooppunt.

• Trein: Vanuit Gent Sint-Pieters is er op zondag elk even uur een verbinding via Oudenaarde. Vertrek in Gent om 12u, 14u, aankomst 12u48 en 14u48. In het station van Ronse bus 21 richting Zottegem.

• Bus: Buslijn 21 van het station Zottegem elk uur + 20 minuten richting Ronse via Erwetegem, Sint-Maria-Oudenhove, Brakel, Flobecq, Ronse. Van het station Ronse elk uur + 2 minuten richting Zottegem. Halte Schoonboekstraat. Meer informatie op www.delijn.be.

• Auto: rij naar de Ninoofsesteenweg in Ronse. Parkeren kan langs deze steenweg of volg de aanwijzingen van de parkeerwachters. Parkeren bij de Jeugdherberg is niet mogelijk.

Contactgegevens

Meer informatie bij info@rlva.be, 055-20 72 65, www.vlaamseardennenplus.be, www.rlva.be.

31e Vlaamse Ardennendag 19 april 2009

Groep voormiddag	Plaats gebied gidsen	Groep namiddag
Nwg De Vlasbek vzw	Ename / Bos t'Ename / Guido Tack	
KNNV Breda	Maarke-Kerkem / Eeckhoutbos / Jo Cosijn	NP Zuid-Waasland
	Everbeek-Boven / Haeyes-en Steenbergbos / gids Haeyesbos	NP Waarschoot
NP Bree	Hotond (*) / Beiaardbos / J-P Nicaise	
Fotoclub Samoerai	Hotond (*) / Hotondbos en Scherpenberg / Xavier Coppens	
KNNV Roosendaal	Hotond (*) / Ingelbos / Filip Keirse	
Esperantogroep 'La Konkordo'	Kwaremont / Kalkoven / Norbert Desmet	
	Kwaremont / geologie / M. C. Gottigny	Nwg De Vlasbek vzw
	Michelbeke Brakel /Boterhoek/ Lieven Nachtergaele 0499/59.32.03	NP Bree
	Ronse(*) / Bois Joly / Patrick Alexander	Esperantogroep 'La Konkordo'
Cursisten Bosnatuurgids O-Vl.	Ronse (*) / Pyreneeën-Tombele / Philippe Moreaux	
NP Zuid-Waasland	Ronse-Louise-Marie / Bos ter Eecken / Karel De Waele	
Oud-scouts Herent	Ronse Louise-Marie (*) / Muziekbos / Mieke Dhondt	
	Wortegem / Bouvelobos / Depodt Peter	Natuurpunt Waregem-Zulte en VDAB Kortrijk
Cursisten natuurgids Wachtebeke+ kern Burreken	Zegelsem / Burreken / Filip Hebbrecht	
	Zottegem – Velzeke (*) / Jan De Lichte - Bruggenhoek / Vincent Decroock	KNNV Breda
	Rozebeke / Mijnwerkerspad / Monique Erzeel	KNNV Roosendaal
NP De Buizerd Izegem	Zwalm Dikkele – Beerlegem (*) / Munkbosbeekvallei / Laurent Flostroy.	Fotoclub Samoerai

's Morgens wordt om 9u verzameld aan de kerk van het betreffende dorp (behalve indien anders vermeld in de tabel: zie (*):

- voor Anzegem (Bassegem bos) is dit op de parking links van de baan Anzegem-Tiegem, aan café 't Fonteintje tegenover het St-Arnolduspark;
- voor Sint-Blasius-Boekel (Perlinckvallei) is dit taverne "het karrewiel" in de straat "Arme Kleie"
- voor de Hotondmolen is dat langs de Zandstraat (baan Ronse-Kluisbergen);
- voor het Pyreneeën-Tombele reservaat is dit aan het "paterskerkje" te Ronse, rechts van de baan naar Ellezelles;
- voor Bois Joly is dit op de parking van het kerkhof in de Hogerluchtstraat te Ronse.
- voor het Kluisbos in Ruien is dit de parking van het recreatieoord "Kluisbos", m.a.w. de zwemkom.
- voor de Munckbosbeekvallei is dit de bushalte schuin tegenover de kerk van Beerlegem.
- voor Burreken is dit Perreveld nr. 14 te Zegelsem.
- voor Jan De Lichte - Bruggenhoek is dit de Velzekestraat aan de ingang tot het wachtbekken. Dit is het diepste punt van de straat, daar waar de Molenbeek onder de straat loopt.
- voor het Muziekbos is dit de parking in de Boekzittingstraat.

Bijzondere vogelwaarnemingen december 2008 - februari 2009

Bart Heirweg

In dit artikeltje overlopen we opnieuw de belangrijkste waarnemingen voor onze regio. We bekijken deze keer de periode december 2008 tot en met februari 2009. Via onze website kwamen voor deze periode ruim 3000 waarnemingen binnen, ingestuurd door 54 verschillende waarnemers. Zoals je dus ziet zijn we weer behoorlijk productief geweest.
We kenden bovendien ook sinds lange tijd nog eens een 'echte' winter. Het was, vermoed ik, meer dan 10 jaar geleden dat het nog eens zo hard en zo lang vroor. Dat het koud was, zie je ook aan de waarnemingen, **Blauwe kiekendief** was weer alom present, er werden ook regelmatig **Grote zaagbekken** gezien en hier en daar zat ook een **Nonnetje**. Deze laatste 2 soorten zijn toch typische gasten wanneer het overal erg goed koud is.

December

We starten deze maand met de waarneming van een 1e en een 3e winter **Geelpootmeeuw** op de Callemoeie te Nazareth (NGE). Deze vogels zullen daar, samen met één of twee adulte vogels ook op verschillende andere data gezien worden, met een maximum van 3 vogels samen (NGE). Nog een

Grote zaagbek *foto: Paul Vandenbulcke*

3e winter Geelpootmeeuw verbleef de hele winter aan de Donkvijver te Oudenaarde (NGE, BHE). Op 03/12 werd een mannetje **Grote zaagbek** gezien op de Oude Leie te Bachte-Maria-Leerne (BVH). Op 08/12 zat een **Kleine barmsijs** in een tuin in de Nederbosstraat te Eke (SLI). Een hybride **Witoogeend x Kuifeend** zat op 13/12 op de put Vandemoortele te Ename (NGE) en diezelfde dag zat een andere hybride op de Callemoeie te Nazareth, deze keer een **Tafeleend x Kuifeend** (NGE). Nog een **Grote zaagbek** zat vanaf 13/12 op de Dragonder te Nazareth, nu was het een wijfje (JBU, FGH). Een jonge **Dwergmeeuw** werd op 18/12 voor het eerst opgemerkt aan de Zijldegemkouter te Wannegem-Lede, fouragerend op een aardapelveld (GCO). Deze vogel zal daar ook later nog gezien worden en ging blijkbaar slapen op de Callemoeie te Nazareth (NGE). Aldaar zaten op 21/12 twee vrouwtjes **Grote zaagbek** (DDG, SBA) en op 22/12 zaten een mannetje en een vrouwtje op het Dorenhammeke te Eke (LVM, SLI). Boven het Bos 't Ename werd op 24/12 een **Havik** gezien (LME), deze soort lijkt trouwens de laatste tijd wat meer in onze regio op te duiken, het wordt uitkijken dus. Op 25/12 zat een hybride **Tafeleend x Witoogeend** op de Callemoeie te Nazareth (NGE) en een dag later op 26/12 zat daar een mannetje **Brilduiker** en 2 vrouwtjes **Grote zaagbek** (NVW, BDE), twee **Grote barmsijzen** zaten bij De Ham te Zevergem (FGH). Op 27/12 zat een vrouwtje **Nonnetje** op de Donkvijver te Oudenaarde (NGE), over de sluis te Oudenaarde vloog een **Pontische meeuw** (NGE) en zat een **Zwartkopmeeuw** aan de Leystraat te Wannegem-Lede (GCO). Een **Matkop** zat op 29/12 aan de Weiput te Zingem. Deze soort is in West Europa aan een sterke achteruitgang bezig en het is nog niet helemaal duidelijk wat hiervoor eigenlijk de reden is. Sommige bronnen geven concurrentie met andere mezen, predatie door Grote bonte specht en het verouderen en verdrogen van bos als de belangrijkste oorzaken. Andere studies geven de natte winters als oorzaak, waardoor de voedselvoorraad van deze vogels bederft omwille van de vochtigheid. We sluiten de maand december af met de waarneming van een hybride **Kuifeend x Tafeleend** op de Donkvijver te Oudenaarde (NGE), deze vogel zal er later ook nog gezien worden.

Januari

We starten het nieuwe jaar met 3 **Pontische meeuwen** op de Callemoeie te Nazareth, dit betreft een record aantal voor deze plas (NGE). Een dag later, op 02/01 zaten daar 2 Pontische meeuwen en maakten 14 **Kleine rietganzen** even aanstalten te landen, maar vlogen daarna toch verder richting

noord (NGE). Op de Donkvijver zaten toen 2 mannetjes en een vrouwtje **Brilduiker** (NGE). Als bijna alle grond en alle plasjes zijn toegevroren dan moeten Bokjes op zoek naar andere plaatsjes om nog aan voedsel te komen, zo werd op 03/01 een **Bokje** opgestoten uit een rioolgracht langs de Koestraat te Moregem (BHE). Op 03/01 zat een 2e winter **Grote mantelmeeuw** aan Noorderwal te Deinze, daar zat ook een adulte **Pontische meeuw** (NGE). Naast de klassieke Brilduiker en Grote zaagbek zat op 06/01 ook een **Kleine zilverreiger** en een **Roerdomp** aan de Callemoeie te Nazareth (NGE). Twee **Matkoppen** zaten op 07/01 op het terrein van de Outsider aan de Donkvijver te Bevere (NGE). Op 08/01 zat een groep van een 20-tal **Geelgorzen** aan de Natendries te Ename (SLI, PVDB) en een **Middelste bonte specht** zat op een voedertafel aan het Kluisbos te Ruien (TLI). Een klein groepje van 5 **Toendrarietganzen** pleisterde op 10/01 en 11/01 langs de Oudenaardsesteenweg te Petegem (GCO), op 11/01 zat een groep van 21 exemplaren aan de Zwaneplas te Zevergem en nog een groep van 96 exemplaren aan de Molenstraat te Zevergem (FGH). Opnieuw werden 2 **Matkoppen** gezien, nu aan de Snippenweide te Heurne (BHE) op 10/01, diezelfde dag werd een **Grote zilverreiger** opgemerkt in de Langemeersen te Petegem-aan-de-Schelde (THE), deze vogel werd daar later in dezelfde buurt ook nog opgemerkt (PDR, BHE, HHA). Op 10/01 zat een **Witoogeend** op de Schelde te Berchem (TLI).
Een groep van 104 **Toendrarietganzen** kwam op 12/01 slapen op de Zwaneplas te Zevergem (FGH), ook later werd deze groep (of een deel ervan) in deze buurt waargenomen (FGH, LVM). Diezelfde dag werd een **Grote mantelmeeuw** gezien op de Schelde te Zingem (LTE, Mieke Van Houtte). Op 15/01 en op 17/01 zat in een natte weide, in de buurt van de Lambrechtstraat te Welden, een **Grote zilverreiger** (JVA, KDWI) en op 16/01 vloog een **Ooievaar** over de brug over de E17 te Kruishoutem (GCO). Een **Smelleken** pleisterde op 16/01 in de Grootmeers te Zingem (FDW). Op 18/01 zaten op de Callemoeie opnieuw 2 **Pontische meeuwen**, 2 **Grote zaagbekken**, 2 **Brilduikers** en 5 **Toendrarietganzen** (NGE, DDG). Op 24/01 zat een juveniele **Topper** op Tweelingsput te Eke (BDE). Een **Grote zilverreiger** zat op 28/01 aan de Eggestraat te Zwijnaarde (FGH) en een **Ooievaar** pleisterde in de Oostmeersen te Deinze (PCA). Een **Zwarte specht** was op 29/01 luid aan het roepen in het Moregembos te Wortegem (NDS) en de maand sluiten we af met een vrouwtje **Topper** aan de Schelde ter hoogte van Moerbeek te Semmerzake (TMA).

Februari

Een geringde **Ooievaar** zat op 03/02 aan de brug over de Leie te Petegem (NGE). Op 04/02 zat een **Grote zilverreiger** bij Scheldehout te Zevergem (FGH) en een mannetje en drie vrouwtjes **Baardmannetje** zaten in de Scheldemeersen van Petegem (THE). Een tweede winter **Ruigpootbuizerd**, die gedurende enkele dagen in de Meersen van Merelbeke pleisterde,

Zwarte specht *foto: Gerard Mornie*

kon van nationale belangstelling genieten (TMA). Op 06/02 werd een **Havik** gezien boven het Kluisbos te Kluisbergen (NDS). Een **Kleine zilverreiger** zat op 07/02 aan de Soeverein te Deinze (NGE). Op 09/01 werd opnieuw een **Baardmannetje** waargenomen in het Rietveldje in de Langemeersen te Petegem-aan-de-Schelde (LVDL). Nog een **Havik** werd op 11/02 gezien aan de Putten te Merelbeke, daar zat ook een **Matkop** (FGH). Ook aan de Snippenweide en het Dal te Heurne werden op 13/02 een Matkop gezien (LME). Op 14/02 zaten drie **Kleine zilverreigers** aan de Callemoeie te Nazareth (RDS). Een groepje van 4 **Ooievaars** vloog op 19/02 over het centrum van Oudenaarde (JHE) en de eerste drie **Grutto's** voor onze streek zaten op 20/02 aan de Kaaihoeve te Meilegem (USA). Hoewel het Opgespoten terrein te Oudenaarde nu bijna helemaal volgebouwd is, zaten er op 22/02 toch nog 2 **Bokjes** (NGE). Nog een **Grutto** werd op 23/02 gezien aan de Callemoeie te Nazareth (NGE), diezelfde dag zaten er ook 5 aan de Maaigemdijk te Astene (FGH). De **Zwarte specht** van het Moregembos te Wortegem bevestigde opnieuw zijn aanwezigheid door kapsporen achter te laten op een den(NDS). Gedurende de ganse maand februari werden ook héél wat waarnemingen van **Zwartkopmeeuw** gedaan. De Callemoeie te Nazareth is daarvoor de aangewezen locatie (NGE).

Nog enkele interessante gegevens: in deze periode

werden op verschillende plaatsen **Kerkuilen** gezien. Op 11/12 werd er één opgeschrikt te Sint-Maria-Oudenhoven (GDK), op 14/12 werd er eentje gehoord te Bachte-Maria-Leerne (BVH), op 25/01 vloog er één over de N60 ter hoogte van Gavere (PDR), op 08/02 te Bevere (PDR), op 10/02 te Lozer (NGE) en op 11/02 te Zingem (DVDP). Minder goed nieuws was dat er ook een aantal verkeersslachtoffers zijn gevonden. Op 21/01 lag er dode Kerkuil op de Bontetraat in Sint-Maria-Oudenhoven (HHA) en op 29/01 langs de E17 ter hoogte van Kruishoutem (NDS).

Er werden deze winter ook bijzonder veel **Blauwe kiekendieven** gezien, dat blijkt ook uit de waarnemingen, in de periode december tot en met februari kwamen maar liefst 96 waarnemingen van Blauwe kiekendieven binnen. Het grootste aantal betrof 8 exemplaren, waarvan 2 mannetjes en 6 in vrouwtjeskleed, op de slaapplaats in de Langemeersen te Petegem-aan-de-Schelde.

Dank aan alle waarnemers.

Dagboek van een groenling

Hugo Verschelden

De krekel en de mier. (Een zuiderse herinnering op een koude winteravond.)

Op een zomerse dag zit ik aan de kant van een aarden landweg in Noord Italië, mijn boterhammen op te eten. En terwijl ik een slok rode wijn in mijn mond neem, kruipt daar een paar meter voor mijn voeten een takje. Nu heb ik sinds ik bij Lampyris (de invertebratenwerkgroep) ben, al meer wandelende takken op mijn pad ontmoet, maar dit exemplaar had toch wel een heel speciale manier om zich te verplaatsen. Het gooide namelijk zijn kontje in de lucht en leek als een ballerina op haar tenen te dansen. Al was het diertje van Italiaanse origine, toch vond ik het wat té beweeglijk om aan de specificatie van een wandelende tak te voldoen.

Ik nam dus nog een slok van mijn wijn, plantte de fles in het zand en al was ik wat loom, uit nieuwsgierigheid kroop ik recht om te zien wat daar aan de hand was. “Ha ja natuurlijk! Een mier aan het werk.” zei ik, “en dat in volle zon meisje! Je moet karakter hebben.” Vergeleken met mijn gestalte sleurde dat kleine ding zowaar een boom met zich mee. Met een strootje van geschat vier centimeter ploeterde zij door het mulle zand waarbij haar zware last van links naar rechts slingerde. Ik had er nog nooit echt bij stilgestaan dat een mier dergelijk grote stukken in haar eentje kon dragen. Al had ik wel in documentaires parasolmieren in het regenwoud aan het werk gezien, toch realiseerde ik me toen pas dat onze Europese mieren ook sterk zijn. “We lopen aan zoveel voorbij”, dacht ik nog, ging weer in de berm zitten en nam een beet van mijnen boterham. Ondertussen wiebelde het takje voor mijn voeten nog steeds heen en weer.

Terwijl ik daar zo lekker lui van mijn picknick met Parmaham en wijn genoot, was die arme mier nog steeds druk in de weer op het hete zand in de middagzon. Ik vroeg me af hoe lang die lijdensweg nog zou duren voor ze thuis kwam. Dat wou ik nu wel eens weten, nam nog een laatste slok van de wijn, poetste mijn tanden met een tandenstoker, rekte me en stond opnieuw recht om uit het lommer te komen en haar te volgen. Ik keek wat rond, maar kon niet

direct een nest vinden en er waren in de omgeving van de mier ook geen andere mieren die me enige aanwijzing konden verschaffen. Hoe kon mijn naarstige vriendin in hemelsnaam haar weg vinden in die dorre zandwoestijn, die het voor haar kleine gestalte wel moest zijn. Bij een tak gekomen, zat onze werkster blijkbaar toch in de problemen. Haar last werd voor haar klein verstand nu toch letterlijk een probleem. "Voorbij zo'n hindernis geraakt ze niet" dacht ik, benieuwd om te zien hoe ze dat zou aanpakken. Het dier wrong zich werkelijk in alle mogelijke bochten, probeerde verschillende standjes en wou kost wat kost over de tak heen. Nu zou je denken dat zij voor het gemak rond het obstakel zou lopen. Maar mis hoor! Na heel wat tevergeefse pogingen, om er eigenlijk de moed bij te verliezen, keerde ze zich om en achteruit lukte het haar tenslotte. Ik beeldde me in dat ze opgelucht zuchtte nu ze het gehaald had.

Ondertussen had ik mijn doosje tandenstokers genomen en prikte telkens een tandenstoker langs het pad waar ze liep. Zodoende kon ik het afgelegde parcours volgen. Nu denk je wellicht dat ze de kortste weg naar het nest nam, maar niets daarvan. Haar weg kronkelde als een wild meanderende rivier bezaaid met obstakels. "Weinig efficiënt is een mier toch", dacht ik zo. Ze volgde blijkbaar een onzichtbaar spoor waarvan ze absoluut niet wou afwijken. Mogelijk had ze geurmarkeringen op de heenweg aangebracht en was dit de enig gekende route terug. Dat veronderstelde ik tenminste en kwam zo op een ietwat controversieel te noemen idee.

In het kader van mijn onderzoek, want ik voelde me ondertussen toch een vorser, vond ik het toch wel verantwoord om de proef op de som te nemen, dus begon ik voor de neus van de mier het zand om te woelen. Ik moet toegeven het was met enige wroeging in het hart. Het dier bleek hierdoor wel in de war te geraken en liep nu zigzaggend over het geschonden terrein. Hoe dan ook, ze gaf het geenszins op. Ook ik bleef toezien, al schroeide de zon nu ook mijn kalende hoofd. Maar in naam van de wetenschap wil ik veel verwerken. En ook de mier overleefde gelukkig deze hindernis. Ik bewonderde haar om haar uithoudingsvermogen. Je zou voor minder aan de kant gaan zitten om verder van het lommer te genieten. Maar niets daarvan! Onze vermoeiende tocht ging verder.

Toen we blijkbaar dichter bij huis kwamen, kwam er een zustermier langs. Die bleek echter niet hulpvaardig, maar beperkte zich tot wat besnuffelen en betasten van onze werkster, waarna zij haar eigen weg vervolgde. Nu begint het hier toch wat langdradig te worden en ik wil jullie lezers niet vervelen met alle verdere details van onze uitputtende tocht, maar uiteindelijk, na een lang verhaal, kwamen we met z'n twee bij het nest. Een gat in de hoge berm, waar een drukte heerste dat je ogen er moe van werden. Rond de nestopening, die in de steile kant was gegraven, lag een berg strootjes en onze moedige vriendin legde er het hare bij, waarna ze vlug zonder haar last het nest in liep. Niemand kwam om haar te verwelkomen en te bedanken voor de geleverde arbeid. Hopelijk werd zij daar binnen beloond met een heerlijk maal, want dat had ze na zo'n tocht toch wel verdiend. Haar collega's mieren hebben later met veel omhaal, haar last naar binnen gesleept.

Toen ik daar stond en omkeek was het hele parcours te overzien. Het leek wel een slalompiste met poortjes. Voetje voor voetje heb ik de weg van de mier afgepast en ik kwam tot een lengte van om en bij de vijftien meter. Als je dan bedenkt dat ons beestje al onderweg was voor ze voor mijn voeten kwam lopen, dan wil ik voor haar toch mijn hoed afzetten en nog wel eens een deuntje op mijn blokfluit voor haar spelen. Als mijn reuma dat tenminste toelaat in dit land met zijn koude en natte winters. "Was ik maar in het zonnige zuiden gebleven! Tsjierp.".

(Naar Jean de La Fontaine's fabel van de krekel en de mier).

Vogels voeren en beloeren in Vrije school Ruien

Reeds voor de 3de maal namen de leerlingen en ouders van het 3de en 4de leerjaar deel aan de actie van Natuurpunt vzw: Vogels voeren en beloeren (weekend 7-8 februari '09).

Enthousiast 3de leerjaar *foto: Robin Vanheuverswyn*

De schooltuin wordt in de vriesperiode omgetoverd in een heuse voedertafel: pinda's, zonnebloempitten, vetbollen, broodkruimels...
Vanuit de 3de klas werden niet minder dan 20 vogelsoorten waargenomen: een overvliegende Buizerd, een Groene specht en een groepje Staartmezen waren de toppers!
Leerlingen herkennen moeiteloos de Koolmezen uit de Pimpelmezen, de Heggenmus uit de Huismus, de Groenlingen uit de Vinken, de Turkse tortel wordt niet verward met de Houtduif...

Goed gezien? *f: Robin VH*

Leerling Bartel Busschaert bracht een bevroren, dode Watersnip mee naar de klas. De zeldzame Watersnip werd grondig bestudeerd. De lange bek maakte behoorlijk indruk.

Binnenkort gaan de leerlingen op zoek naar de zeldzame Bosuil en Buizerd in het Kluisbos, gewapend met vogelgids en verrekijker. In mei wordt dit vogelthema bekroond met een schoolreis naar vogelpark Paradisio. Succes verzekerd!

Als de stank om je hoofd is verdwenen...

Rik Desmet

Op zondag 15 februari 2009 organiseerde de zoogdierenwerkgroep een activiteit in het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) te Geraardsbergen. Koen Van Den Berge, Axel Neukermans en Filip Berlengee demonstreerden er de dissectie van een Das, Ree en Steenmarter en gaven uitleg over het nut en doel van deze dissecties. Als late Valentijn kan dat tellen. Met de stank nog fris in de neus een verslag.

Bij het binnenkomen van het lokaal was al meteen duidelijk dat het herkennen van verkeersslachtoffers niet steeds even eenvoudig is. Op de snijtafel lagen naast een paar Steenmarters ook een paar grotere beesten waarvan men bij een eerste oogopslag zou gedacht hebben dat het Dassen waren. In werkelijkheid ging het om een Wasbeer, een Krabbeneter en een Wasbeerhond. Enige voorzichtigheid bij het determineren van een verkeersslachtoffer 'in de vlucht', is dus zeker op zijn plaats.

Wasberen komen wel voor ten zuiden van de Maas maar hebben nog geen vaste populatie in Vlaanderen. Het gaat om ontsnapte dieren, hoewel de Wasbeer niet op de zogenaamde 'positief lijst' staat, de lijst met dieren die mogen gehouden worden.
De Krabbeneter is afkomstig uit Zuid-Amerika en werd hier nog maar één keer aangetroffen. De Wasbeerhond, goed vertegenwoordigd in Oost-Europa, werd in Vlaanderen twee keer gevonden als verkeersslachtoffer. Een jong exemplaar werd, totaal verzwakt, gevonden in een container uit Zweden. Ook een 10-tal stinkdieren werd al bij het INBO binnengebracht.

Het INBO verzamelt al sinds een tiental jaar via het marternetwerk over heel Vlaanderen marterachtigen (op het palmares: 750 Steenmarters, 450 Dassen, 1700 Bunzingen), Vossen en meer recent, ook Reeën, Everzwijnen en Muskusratten. Deze worden in Geraardsbergen gestockeerd in een paar grote diepvriezers.

Eén diepvriezer koelt tot - 80 °C. Dit is nodig in het onderzoek naar de Vossenlintworm. De eitjes van deze lintworm worden maar vernietigd bij deze temperatuur. Overigens is er op dit vlak goed nieuws: van de Vossen die in de periode 2007-2008 werden verzameld (187) was er geen enkele drager. De voorspelde opmars in Vlaanderen is er dus niet gekomen. Een mogelijke verklaring is dat er

in Vlaanderen te weinig woelmuizen zijn, deze zijn de tussengastheer bij uitstek voor de Vossenlintworm. Ook de geslaagde bestrijding van de Muskusrat zou een rol kunnen spelen. Deze Muskusrat is immers tussengastheer. Door deze Muskusratten op een laag populatieniveau te houden zou de verspreiding van de Vossenlintworm vermeden worden.

Er werd even stil gestaan bij het onderscheid tussen Boom- en Steenmarter. Klassiek is de keelvlek bij de Steenmarter wit en bij de Boommarter geel-oranje. Soms kan de keelvlek echter ook bij de Steenmarter eerder geel lijken. Een goed veldkenmerk voor de Steenmarter is dan, naast de blekere ondervacht, de kleur van de snuit die altijd bleker is dan de kleur

Aandacht bij dissectie *foto: Rik Desmet*

van de voorpoten. Ook de onderkaak kan uitsluitsel geven: bij de Boommarter is de afstand tussen de twee gaatjes groter dan de diameter van de bovenliggende hoektand.

Bij de dissectie van een 12,2 kg zware Das, afkomstig van de Voerstreek, kwamen de verschillende uitwendige en inwendige parameters aan bod: uitwendig de controle van de vacht op bijtwonden en parasieten, het nemen van allerlei maten: romplengte, staartlengte, achtervoetlengte, halsomtrek, oorlengte… Inwendig het onderzoeken van het onderhuidse en mesenteriaal vet (ligt als een net rond de darmen), milt, lever, blaas, maag, hart, longen, nieren en aanwezigheid niervet… Bij de longtest worden zeer kleine stukjes van de long geknipt en in water gedaan. Blijven deze stukjes drijven dan wijst dat op gezond longweefsel. De volle blaas en lege maag bij dit dier zouden kunnen wijzen op een dier dat net na het verlaten van de burcht aangereden is.

Veel aandacht gaat uit naar de baarmoeder en eierstokken. Bij de Das, net zoals bij de Steen- en Boommarter en Ree, nestelt de bevruchte eicel zich niet onmiddellijk in de baarmoeder maar blijft er, na een aantal delingen, als 'blastocyst' rond zweven om pas in december ingeplant te worden. Deze blastocysten kan men opsporen door het uitspoelen van de baarmoeder. De eierstokken worden gewogen en gecontroleerd op de aanwezigheid van de zogenaamde 'gele lichaampjes', dit zijn de overblijfsels van vrijgekomen eicellen. Deze zijn tijdens de dracht zelf werkzaam als hormonale klier. De kop wordt uitgeprepareerd en verdwijnt opnieuw in de diepvries. Deze koppen worden later, door een verblijf van een week in water van 60-65°, afgeweekt en verder onderzocht. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de jaarringen in de tanden voor leeftijdsbepaling.

Bij de dissectie van de Ree wordt ongeveer op dezelfde manier tewerk gegaan. Hier worden de teken bijgehouden als onderdeel van het onderzoek naar het voorkomen van de Lyme ziekte. De organen worden gecontroleerd op sporen van TBC, de longen op de aanwezigheid van longwormen, de luchtwegen op de aanwezigheid van keelhorzels. Opvallend is de afwezigheid van een galblaas en de aanwezigheid van vier magen, het Ree is immers een herkauwer. Bij deze jonge Ree, verkeersslachtoffer van in september, was de maag volledig gevuld met groene smurrie, een beetje zoals spinazie.

Uiteraard worden er ook DNA stalen genomen, interessant om de oorsprong van onze Reeën na te gaan. Het aantal Reeën in Vlaanderen wordt overigens geschat op 20 à 30.000. Daarvan verdwijnen er elk jaar 5.000 door afschot en sterven er 5.000 door het verkeer. Er is echter op dit ogenblik meer reproductie dan sterfte.
Naast kennis over de verspreiding van zoogdieren in Vlaanderen levert de dissectie van door het marternetwerk verzamelde dieren op deze manier ook een pak informatie over conditie van de dieren, voedselregime, leeftijdsverdeling, trends in voorkomen…
Mag er dan al enorm veel gekend zijn over zoogdieren, er valt nog veel te onderzoeken!

Marternetwerk

Voor het marternetwerk zijn er in de regio twee stockeerders: Paul Van Daele (diepvries in Ename, saripaul@skynet.be, 0494/401777) en Rik Desmet (diepvries in Kruishoutem, desmet.rik@scarlet.be, 0497/875614). Zie ook www.inbo.be (zoekterm 'marternetwerk'), daar vind je de volledige lijst van stockeerders en koeriers.
Volgende soorten worden ingezameld: Otter, Das, Boom- en Steenmarter, Bunzing Hermelijn en Wezel, aangevuld met soorten als Amerikaanse nerts, Fret, Wasbeer, Wasbeerhond, Bever, Beverrat. Het inzamelen van Vossen gebeurt, om reden van mogelijk lintwormrisico, door mensen van ANB.
De dieren kunnen ook opgehaald worden. Noteer steeds nauwkeurig de datum, waarnemer en vindplaats, eventueel met kaartje er bij.

Blauwe kiekendieven

Norbert Desmet

Verleden winter verbaasden we ons al over het aantal bij ons rondzwervende en overwinterende Blauwe kiekendieven. In het Meander nummer van april 2008 publiceerden we een artikel over dit fenomeen. In het licht van de Noord-Europese achteruitgang van deze soort zijn deze toenemende aantallen bij ons merkwaardig. Het is immers niet zo dat onze moderne akkers bulken van het voedsel… We blijven dus een beetje met vraagtekens zitten, zeker nu ook deze winter er weer een record aantal waarnemingen zijn, en dit over ons gehele afdelingsgebied. Verleden jaar kwam de analyse van de winter- en voorjaarswaarnemingen iets te vroeg omdat sommige Blauwe kiekendieven tot in mei werden waargenomen, ongelofelijk laat. We hopen alles nog eens bij mekaar te zetten in het oktobernummer van Meander zodat we alert de volgende winter kunnen ingaan. We hebben dan een zachte winter (2007-2008) en een harde (2008-2009) gehad, boeiend om eens te vergelijken. Het viel ons ook op dat bij de huidige waarnemingen gerichter naar leeftijd werd gekeken, waardoor we ook wat zicht krijgen over het percentage jonge vogels.

Ondertussen zijn de eerste Bruine kiekendieven reeds gepasseerd en straks in april nog wat Grauwe… Boeiend rond dit onderwerp is het boek 'De Kiekendieven van Oldambt' met heel mooie aquarellen en het jaarverhaal van de kiekendieven in een streek waar men extra inspanningen deed voor de soort, te koop in promotie (ca. 15 EUR) bij sommige boekhandels.

Tevens willen we hierbij aansluiten met de historiek van de stilaan beroemde Grauwe kiekendief die geschoten werd in Eine op 21 mei 2008 (zie Meander 4/2008 p. 18). Daniel Packet liet ons weten dat hij geringd was in Duitsland – Mainfrancken op 3 juli 2007 als nestjong. Roemloze dood van dat vrouwtje Grauwe kiekendief dat voor de eerste keer in haar leven net de overtocht uit Afrika had gemaakt en op weg naar haar broedgebied hier zo te zien onder de hagel van een onbekend gebleven schutter bezweek, 10 maand en 18 dagen na het ringen op 477 km. van de geboorteplaats...

Latijn en Grieks

Emiel De Jaeger

Nu we het toch over rond hadden, kijken we ook naar dichtbij liggende begrippen, zoals ovaal, in het Latijn **ovalis** < ovum= ei; ovalis heeft een paar samenstellingen, nl. **ovalifolius en subovalis**.

Ook **ovatus** is afgeleid van ovum en heeft dezelfde betekenis ovaal; er zijn een aantal samenstellingen, o.a. **obovatus, semiovatus, subovatus.**

Een derde afleiding van ovum is **ovula**, met twee samenstellingen: **calcarovula en inflatovula**.

Verdere samenstellngen: **ovifer, oviflorus, oviger**.

■ **ovalis:** ovum + suffix.
Amelanchier ovalis Med. (malaceae): Europees krentenboompje, Bergmispel, Rotsmispel - purperbruine twijgen; jonge twijgen grijsviltig; blad ovaal; bloemen wit; vruchten donkerblauw berijpt.
Carex ovalis Good. (cyperaceae): Hazenzegge - bloeiwijze met meestal drie tot zes dicht opeengedrongen aren, eivormig.

■ ovalifolius: ovalis + folium = blad (L).
Ligustrum ovalifolium Hassk. (oleaceae): Japanse

Haagliguster f: http://www.kuleuven-kortrijk.be/bioweb

(haag)liguster, Haagliguster - blad elliptisch tot langwerpig, eivormig, glanzend; roomkleurige bloemen, buisvormig; bessen zwart, blijven vaak groen.

■ **subovalis:** sub = een weinig (L) + ovalis.
Conocybe subovalis Kühn & Romagn. (Galera tenera Quél., Galera tenera subovalis Kühn) -

paddenstoel, ovale sporen.

■ **ovatus** = eirond, ovaal (L) < ovum + suffix.
Crassula ovata (crassulaceae): Posteleinboom - struik/boom met verdikte vlezige stam; bladeren ovaal, zeer vlezig, gelig in volle zon met roestbruine rand; witte bloemen in eindstandige bloeiwijzen.
Eleocharis ovata Roem. & Schult. (E. soloniensis Hara, Scirpus ovatus Roth) (cyperaceae): Eivormige waterbies - plant tenger, éénjarig; aartjes ei- of bolvormig.
Lagurus ovatus L. (poaceae): Hazenstaart(je), Hazenpluimpje, Hazenpootje - aartjes in ei- of bolvormige bloeiwijze.
Listera ovata R. Brown (orchidaceae): (Grote)

Grote keverorchis *foto: Gilbert De Ghesquière*

Keverorchis - twee eironde tot breed eironde bladeren; bloemen groen met geelachtige lip, in verlengde tros.
Thymus ovatus Mill. (Th. pulegioides L., Th. serpyllum L. chamaedrys Schübl. & Martens) (lamiaceae): Grote tijm - bloeistengels vierkantig, alleen op de ribben behaard; blad tamelijk dun en slap, eirond tot elliptisch, onderaan geen of nauwelijks verdikte nerven; bloemen donkerroze, bloeiwijze meer cilindervormig (schijnaren).
Timoclea ovata Pennant (veneridae): Ovale venusschelp - ovaal-driehoekig; top licht omgebogen; traliewerksculptuur; crèmewit/lichtbruin, soms vanuit de top stralende donkerbruine banden; noordelijke Atl. oceaan.

■ **obovatus:** ob = vóór (L) + ovatus.
Asplenium obovatum Viv. lanceolatum P. Silva (A. billotii F.W. Schultz, A. lanceolatum Huds.): Lancetvormige streepvaren - scherpe, diepe insnijdingen.

Drosera X obovata Mert. & Koch (D. longifolia x D. rotundifolia) (droseraceae): Bastaardzonnedauw - blad afstaand of opstijgend, omgekeerd eirond, breed peervormig.

■ **semiovatus:** semi = half (L) + ovatus.
Anellaria semiovata (tricholomataceae): Geringde vlekplaat - paddenstoel, (oker)bruin, in velden barstend, overhangende rand; op strorijke mest van paarden en koeien.
Panaeolus semiovatus Lund. (P. separatus Gillet, Anellaria separata Karst., Anellaria semiovata) (tricholomataceae): Geringde vlekplaat - paddenstoel, hoed half bolvormig.

■ **subovatus:** sub = een weinig (L) + ovatus.
Bupleurum subovatum Spreng. (Bupleurum intermedium Steud., B. lancifolium Hornem.) (apiaceae): Smalle doorwas - bladeren groenblauw, eivormig of lancetvormig, bovenste stengelomvattend; bloemen geel, in schermen.

■ **ovula:** ovum + suffix.
Ovula ovum L. (ovulidae): Grote eierkauri - langgerekt bolvormig, zeer grote laatste winding; melkwit, porseleinachtig, binnenin bruin; dier zwart met goudgele vlekken (mantel over de schelp).

■ **calcarovula:** calcar = spoor (L) + ovula.
Calcarovula longirostrata (ovulidae): Lange snuitkauri - langwerpig, spleetvormige mond, uiteinden lang, puntig verlengd, iets gebogen; crème tot zwakroze; Japan.

■ **inflatovula:** inflatus = opgeblazen (L) + ovula.
Inflatovula sinensis Sowerby (ovulidae): Chinese eierkauri - uitstekende mondrand; binnenlip geplooid; wit, soms zwak roze.

■ **ovifer:** ovum + -fer < ferre = dragen (L).
Pachyphytum oviferum (crassulaceae) - blaadjes zeer dik, eivormig, in de winter parelwit (witberijpt), in de zomer met roze en lila tinten; bloemen rood, kelkblaadjes blauwberijpt.

■ **oviflorus:** ovum + florus = bloeiend (L).
Allium oviflorum (A. macranthum) (liliaceae): Sierui - blad gootvormig, bloemen klokvormig, diep paarsrood.

■ **oviger:** ovum + -ger < gerere = dragen (L).
Solanum ovigerum (solanaceae): Eierplant, Aubergine - vrucht = aubergine.

Vooraankondiging: vogelrijke natuur- en cultuurreis naar Turkije in het paasverlof 2010

Ga je mee met natuurpunt Scheldevallei naar Turkije? Vertrek wellicht op zaterdag 4 april 2010. Het definitieve programma ligt nog niet vast, maar hieraan wordt hard gewerkt om tot een 10 tot 12 daagse reis te komen in het paasverlof.

Zeer voorlopig programma:

- Antalya - 2 overnachtingen met aantal excursies.
- Dalyan - Boottocht in een moerasgebied bekend om zijn *Caretta caretta* schildpadden en vogels (vooral IJsvogels); 2 overnachtingen.

Oostelijke blonde tapuit *foto: Jacques Vanheuverswyn*

- Via deltagebied van Meander (Didima) naar Kuşadasi /Selçuk; 2 overnachtingen. Excursies naar Efeze, St-Johannes basiliek, Dilek nationaal park enz.
- Via Izmir (wellicht bezoek aan vogelparadijs, met gids, indien mogelijk), excursie Pergamon, één overnachting in de buurt van Ayvalik.
- Via Manyas-vogelparadijs naar Bursa, excursies in Bursa; 1 overnachting.
- Naar Afyon bekend om zijn Termale baden; 1 overnachting.
- Via Sagalassos naar Antalya; 2 overnachtingen.
- Terugreis.

Over de kostprijs is nog niets bekend. Hotels waarmee ik heb gesproken kunnen nog geen prijzen voor 2010 opgeven. En wat de brandstofprijzen betreft zitten we ook nog met vele vragen... Aan het programma dat ik geschreven heb kunnen nog wat verbeteringen gebeuren...

Tot daar onze Turkse, Nederlandstalige gids Yusuf Ziya Yelkenci aan het woord.

Reisbegeleiding vanop Zaventem: Jacques Vanheuverswyn

Wie de richtprijs en het definitieve programma toegestuurd wenst te krijgen per e-mail of per post geeft zijn naam op bij Jacques Vanheuverswyn, B. P. Ceuterickstraat 18, 9890 Asper. Jacques.Vanheuverswyn@pandora.be. Pas hierna is definitief inschrijven mogelijk en zal een voorschot aan de natuurpuntafdeling dienen gestort te worden.

De bedoeling is met een groep van minimaal 30 en maximaal 40 personen er heen te vliegen en dan per bus te reizen met verblijf in treffelijke hotels!

Erevoorzitter, nu ereburger

Op 22 januari 2009 werd op het gemeentehuis in Kluisbergen onze erevoorzitter Prof. Dr. Ulrich Libbrecht plechtig als ereburger van de gemeente gevierd. Men kende hem deze titel toe omwille van de verdiensten op vlak van zijn wetenschappelijke loopbaan maar tevens om zijn verdiensten voor het behoud van de natuur. Hierdoor werd de gemeente weer meer op de kaart gezet. De huldiging ging door in aanwezigheid van de burgemeester Philippe Willequet en leden van de bestuursploeg van de gemeente, samen met familieleden van onze erevoorzitter. Ook van onze kant een hartelijke proficiat voor deze erkenning.

Viering Prof. Dr. Ulrich Libbrecht *f: Harlind Libbrecht*

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) stelt zich graag aan je voor

Johan Cosijn en Patrick Verheye, ANB

Voor velen klinkt 'Agentschap voor Natuur en Bos' – of kortweg ANB – nog nieuw in de oren. Maar eigenlijk besaan we al sinds 1 april 2006. We zijn ontstaan uit de fusie van twee voormalige afdelingen van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap: de afdeling Natuur en de afdeling Bos & Groen (vroeger beter bekend als 'Waters en Bossen'). Twee huizen van vertrouwen uit het verleden die nu de handen in elkaar slaan om jou en de natuur nog beter te dienen.

Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt zich tot doel om elke dag te werken aan meer en betere bossen, natuur en groen. We investeren daartoe in een hedendaags beleid en beheer van bossen, natuur en parken en ondersteunen partners die dezelfde doelen nastreven. Via onze inspanningen willen we duurzaam investeren in een toekomst voor jezelf en je kinderen. Een toekomst met groene, leefbare steden. Een toekomst met een gevarieerd platteland waar je de ruimte vindt om te ontspannen in talrijke bossen, natuurgebieden en parken. Het agentschap wil dit niet enkel doen voor jou, maar ook en vooral samen met jou.

Het ANB heeft een duidelijke visie. We willen meer en betere natuur, bos en groen. Maar we willen en kunnen dat niet alleen doen. We werken daarvoor samen met heel veel verschillende partners. Zo proberen we een groter draagvlak voor natuur te creëren. Onze deur staat open voor iedereen: van een grote multinational die bomen wil planten tot een lokale jeugdbeweging die in een stukje natuur wil kamperen.

Het Agentschap voor Natuur en Bos is de grootste groenbezitter van Vlaanderen: 37.300 hectare bossen, natuurreservaten en domeinen zijn in onze handen. Maar daarnaast helpen we ook anderen bij het beheer van hun domeinen. Zo beheren we in totaal ongeveer 70.000 hectare.

ANB staat dus duidelijk met zijn twee 'botten' op het terrein. En die kennis en ervaring nemen we mee om het beleid te helpen voorbereiden. Want ook dat is een belangrijke taak van het agentschap.

Interne organisatie

De mensen, de expertise en de knowhow zijn gebleven. De structuur is wél grondig veranderd. De fusie tussen de twee afdelingen is er gekomen met twee belangrijke uitgangspunten in het achterhoofd.

Integratie. Met het Agentaschap voor Natuur en Bos zit alles wat met natuur, bos en groen te maken heeft samen onder één dak. Vroeger werden sommige zaken apart, per sector behandeld. Dat zorgde soms voor tegenstrijdigheden en onduidelijkheden in het beleid.

De opdeling in de afdelingen Beheer-Beleid-Natuurinspectie maakt het toch mogelijk om in gespecialiseerde teams te werken. Hiermee wil het Agentschap voor Natuur en Bos – in tijden van groeiende complexiteit – toch kwaliteitsvolle dienstverlening aanbieden. Overlegstructuren waken over de noodzakelijke samenwerking en de afstemming.

De interne organisatie van het ANB heeft als doel op een zo efficiënt mogelijke manier in te staan voor het uitvoeren en het ondersteunen van het beleid, het duurzaam beheren en het versterken van natuur, bos, parken en openbaar groen in Vlaanderen en dit van in de stadskern tot in het buitengebied. Het ANB bestaat zowel uit Centrale Diensten als uit Provinciale Diensten.

Centrale Diensten (Brussel)

De Centrale Diensten van het ANB bestaan uit drie afdelingen die op hun beurt weer onderverdeeld zijn in aparte cellen. Iedere cel heeft specifieke taken en wordt geleid door een celverantwoordelijke. Het Ondersteunend Centrum (OC) is geen aparte afdeling van het ANB maar heeft een apart statuut. Zowel bij de Centrale Diensten als bij de Provinciale Diensten is er een belangrijke opdeling in drie thematische afdelingen: beleid, beheer en natuurinspectie.

Provinciale Diensten (Provinciehoofdsteden)

De structuur van de Provinciale Diensten sluit nauw aan bij de structuur van de Centrale Diensten om op die manier een optimale samenwerking te verwezenlijken. Aan het hoofd van de Provinciale Diensten staat de provinciaal directeur die de werking tussen de verschillende afdelingen en diensten coördineert. De Provinciale Diensten zijn onderverdeeld in cellen en teams. Elke cel of team

heeft eigen specifieke taken en wordt geleid door een celverantwoordelijke of teamverantwoordelijke.

Er zijn vier cellen.

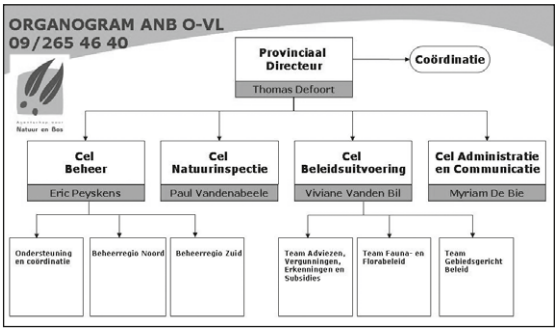

Cel Beheer

Deze cel zorgt voor de domeinen waar het ANB de beheerverantwoordelijkheid over draagt. Dat zijn de eigen domeinen, de domeinen met een beheerovereenkomst (o.a. militaire domeinen) en de domeinen met een wettelijke opdracht via het Bosdecreet (gemeentebossen en andere openbare bossen).

Om het beheer van domeinen optimaal te organiseren is elke provincie opgedeeld in beheerregio's. De provinciale dienst Oost-Vlaanderen kent twee beheerregio's: beheerregio Noord en beheerregio Zuid (zie kaartje onderaan). Iedere beheerregio wordt geleid door een regiobeheerder. Samen met zijn medewerkers staat hij in voor de planning, de organisatie en de opvolging van de beheerwerken en de toegankelijkheid van de gebeiden. Tevens leidt hij zijn groep van boswachters in goede banen.

De cel beheer is verantwoordelijk voor o.a. planning beheer, uitvoering beheer, toegankelijkheid en recreatie, kapmachtiging openbare bossen en melding stormschade.

Elke provincie heeft ook een cel Ondersteuning en Coördinatie die is samengesteld uit een team van specialisten uit verschillende vakgebieden. Houtverkoop en verwerving van gronden behoren tot hun takenpakket.

Cel Beleidsuitvoering

Deze cel volgt alle aspecten van het natuur-, bos en groenbeleid op. Dit op het terrein van derden.

In deze cel zijn in elke provincie drie teams actief die dezelfde thema's behandelen als de cellen bij de afdeling Beleid van de Centrale Diensten:

- het team Adviezen, Vergunningen, Erkenningen en Subsidies (AVES): advies bij stedenbouwkundige en natuurvergunningen, MER, goedkeuring passende beoordeling, verlenen kapmachtiging (behalve openbaar bos), machtiging i.v.m. acuut gevaar, VEN-ontheffing,…
- het team Fauna- en Florabeleid: jacht (WBE's, afschot, bijzondere bejaging, bestrijding van kraaiachtigen/spreeuwen/wild, jachtwachters, wildschade,…), visserij (visstandbeheer, hengelfaciliteiten,…), vogelbescherming (melding vogels in gevangenschap,…)
- het team Gebiedsgericht Beleid: natuurrichtplan, natuurinrichtingsprojecten, erkenning natuurreservaten, regionale landschappen, bosgroepen, instandhoudingsdoelstellingen, integraal waterbeleid, ruimtelijke afbakeningsprocessen.

Verder is het ANB actief betrokken bij de ontwikkeling van volgende gebiedsgerichte projecten: Scheldeproject (Sigmaplan en Linkerscheldeoever), Parkbos Gent, Gent Zeehaven, Seine – Schelde, rivierherstel Leie.

Aan het hoofd van elk team staat een teamverantwoordelijke die alle gespecialiseerde elementen coördineert en op elkaar afstemt. De werking van de cel Beleidsondersteuning wordt ondersteund door beleidsadviseurs die instaan voor een correcte naleving van de regels op het terrein.

Cel Natuurinspectie

Deze cel houdt toezicht op het naleven van de uitvoering van het handhavingsplan, de vergunningen alsook de verwerking en opvolging van processen-verbaal. De cel staat in voor het toezicht en de opsporing m.b.t. wetgeving en de naleving van het natuurdecreet, het bosdecreet, het jachtdecreet, de vogelbescherming en de riviervisserij en ook gedeeltelijk het veldwetboek, het afvalstoffendecreet en het meststoffendecreet.

Deze cel werkt nauw samen met politie en parketten. Inbreuken of misdrijven kan je melden op het algemene telefoonnummer 09/265.46.40. De werking van de cel Natuurinspectie wordt ondersteund door natuurinspecteurs die werken op het terrein zelf.

*Het ANB heeft zopas de entiteit '**natuurinspectie**' opgericht. Delicten meldt men in Oost-Vlaanderen op het bovenstaande telefoonnummer of aan*

natuurinspectie 'ovl.anb@vlaanderen.be' eerder dan aan natuurinspecteurs of boswachters.

Cel administratie en Communicatie

Deze cel staat in voor de praktische ondersteuning (personeelsadministratie & secretariaat, financiën, overheidsopdrachten, juridische ondersteuning, logistiek, IT & GIS) en de externe communicatie.
In deze nieuwe structuur wil het Agentschap voor Natuur en Bos samen met u verder werken aan een efficiënt en maatschappelijk gedragen natuur-, bos- en groenbeleid in Vlaanderen.

Met uw concrete vragen over de nieuwe structuur van het Agentschap voor Natuur en Bos – provinciale afdeling Oost-Vlaanderen of met alle andere vragen over natuur, bos en groen kunt u steeds terecht op het algemene nummer 09/265.46.40. De ANB-medewerkers zullen u met plezier verder helpen.

Contactgegevens:

ANB-Oost-Vlaanderen
Gebroeders Van Eyckstraat 2-6, 9000 Gent
Tel.: 09/265.46.40 Fax: 09/265.45.88
E-mail: ovl.anb@vlaanderen.be.

Surf voor meer informatie over het ANB, Centrale Diensten, Provinciale Diensten, domeinen, bezoekerscentra, wandelingen en fietstochten naar de nieuwe website **www.natuurenbos.be**.

Absoluut de moeite waard en een aan te raden wegwijzer doorheen natuur, bos en groen in Vlaanderen.

Zondag 26 april 2009 – Dag van de Aarde – fietsen in de Leievallei

Deze activiteit kadert binnen de actie Tandemtegenkanker. Er wordt gefietst op eigen tempo in 2 lussen en met drie vertrekplaatsen. Onderweg zijn er info-stops aan natuurgebieden en andere interessante plekjes.

Vertrekplaatsen

- O-L-Vrouwekerk, Markt te Deinze;
- Vrije Basisschool Leiebloem, Leiehoekstraat te Machelen;
- Oude treinwagon aan Spoorwegberm te Zulte (grens Waregem – nabij Koestraat).

Vertrek: tussen 13u30 en 15u00.
Einde van de info-stops om 17u30.

Centrale plaats: Vrije Basisschool Leiebloem te Machelen met infostands en café.

Fietsers zijn verzekerd via Bloso-sportverzekering.
Afstand per lus: ong. 25 km – makkelijk in te korten voor gezinnen met kinderen.

Organisatie: Milieufront Omer Wattez Leievallei, Natuurpunt afdelingen Schelde-Leie en Waregem-Zulte, Velt Leieland, Wervel, Fietsersbond Deinze, Gezinsbond afdelingen Deinze, Petegem en Machelen, KVLV Deinze.

Met medewerking van: de gemeentebesturen van Zulte en Deinze, de Vrije Basisschool Leiebloem Machelen, het Agentschap voor Natuur en Bos en het Roger Raveelmuseum.

Deelnameprijs: 2 EUR per persoon of 5 EUR per gezin (niet vooraf in te schrijven) – opbrengst gaat naar actie Komoptegenkanker.
Je kunt je deelname aan deze activiteit ook laten **sponsoren**. Surf naar **www.tandemtegenkanker.be** en sluit je aan bij deze actie.

We delen in de rouw van

- De heer Valère Van Der Cruyssen en familie bij het overlijden op zaterdag 27/12/2008 van zijn echtgenote Christiana De Boever, geboren te Machelen aan de Leie op 27 mei 1938. Valère en Christiana waren steeds aanwezig op onze jaarlijkse kaas- & wijnavonden en namen verschillende malen deel aan onze natuurwandelingen.

- Mevrouw Annie Stael en familie bij het overlijden op woensdag 11 februari 2009 van haar echtgenoot Boudewijn Rossel, geboren te Oudenburg op 10 april 1943. Boudewijn was een graaggeziene figuur op onze wandelingen, ledenavonden of reizen. Hij maakte bij gelegenheid prachtige tekeningen voor 'Natuurbeleving' of in reisverslagen.

- Mevrouw Andrea De Cocker en familie bij het overlijden te Gent op 18 februari 2009 van haar echtgenoot de Heer Georges De Clercq. Georges was de vader en schoonvader van Rita De Clercq en André Wandels.

- Mevrouw Rolande De Maerteleire en familie bij het overlijden op 22 februari 2009 van haar man Jan Van Everbroeck, geboren te Berchem op 31 augustus 1938. Jan was vooral een goede en innemende mens en een gedreven vrijwilliger, actief op vele vlakken en onder meer ook in Nazareth lange tijd vertegenwoordiger voor natuur en milieu in lokale adviesraden.

LIDGELD NIET VERGETEN?
BLIJF NATUURPUNT STEUNEN AUB!

2 7de jaargang nr. 2 april-mei-juni 2009
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

België-Belgique
PB
GENT X
3/0450

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

